

Rev. Chr. Jørgensen

12te Aarg.

1881.

21de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af R. Thronsdien.

15de Februar — 3die Hefte.

Decorah, Iowa.

Vaa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalg Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aar i Omslag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa de 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **R. Thronsdjen**, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mands Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

N. S. Hassel har et fuldstændigt Uplag af gode Grocerivarer, fra norsk Lørfisk til fransk Sultetøi. Godt Udvalg af Stentøi, Glasvarer og Lamper — Cigarer, Tobak og Viber — Kolonialvarer, Specerier, preserveret Frugt og Fisk, Fedevarer, Fiskevarer og Trævarer, samt Mel og Kreaturfoder; Alt til Dagens billigste Priser.

Decorah, Iowa.

Indhold af 18de Bind (1879 II.) af „For Hjemmet“.

„Kun dagligdags er al din Dont“. — Hugenerterne som Galeislaver. — Japaneserne. — Den gamle Thepotte. — Brev til Lazard fra en tyrkisk Kadi. — Sokrates's Fængsel og Død. — Strøtanter. — Føderne i Konstantinopel. — Gaader og Oplosninger. — Blandinger. — Pater Klemens. — Buggefang. — Gustav Wasas Historie. — Brinds Louis Napoleon falden. — Møllen og Bækkene. — Jordklodens Indre. — Giv Gud Vren. — Til Ungdommen. — Smaa historiske Notitser. — Den gamle Mand og Brækten. — Læsefrugter. — Ved det døde Hav. — Hvad hedte den barmhjertige Samaritan? — Sønnen i rette Tid. — Washingtons Magimer. — Kimbrevet fra navnkundige Mænd. — Insekternes Musflestyrke. — Verdenspostvæsenet. — Benedetto Marcelli. — Fra Madagaskar — Til Belysning af en Anekdote, som fortælles om Pascal. — Mærkelige Tal. — Evang. luthersk Folkekalender, anmeldt. — Til Profesfor M. J. Mourad. — John Maynard.

Bindet bestaar af 12 Hefter, 356 Sider, samt Titelblad og Register og sendes portofrit for \$1.00.

R. Thronsdjen,

Dr. 14, Decorah, Iowa.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

12te Aarg.

15de Februar 1881.

3die Hefte.

Familien Hellsdringen.

En Fortælling af Eugenia von Miklaßf.

Tredie Kapitel.

Solstinsdage.

Den næste Morgen begyndte de med stor Iver at ordne Bibliotheket, kun Gerhard manglede. Han vilde først tage sig en kort Spadsertur, men da han kom til Sløttdammen, saa han den gamle Jæger, der holdt paa at sætte Fiskegarn ud. Dette var for interessant til, at han kunde gaa forbi; han steg ned i Baaden og hjalp til at spænde ud og fæste Garnet. Gerhard var alles Yndling, han talte med den Gamle om hans Haandtering, og lovede at besøge ham om Eftermiddagen, for at se en Raabuk, der var fanget i den lille Have ved Jægerhuset. Gerhard haabede, at den kunde tæmmes og lagde i den Anledning forskellige Planer; han havde længe havt Lust til at anlægge en Bildtpark, og for at ikke Damerne skulde gjøre Indsigelser, maatte man forsøge at tæmme Dyrene. Jægeren havde liden Tro paa denne Plan, han holdt paa sin Mening: Bildtet hører til i Skoven, andetsteds gjør det kun Skade. Solen stod allerede høit paa Himlen, da Gerhard mindedes, hvad hans Fader havde paalagt ham den Dag. Han skyndte sig at komme iland til ikke liden Fortrydelse for den Gamle,

da det anrettede en oieblikkelig Forstyrrelse i hans Arbeide.

Rudolf modtog Gerhard med nogle misbilligende Ord over hans lange Udebliven, som denne optog paa sin sædvanlige lette, godmodige Maade.

„Jeg vil gjøre min Forsømmelse god igjen ved at være uhyre slittig,“ sagde han og saa sig om for at tage fat strax.

Bibliotheket laa i den nye Floi; det var et høit, hvælvet Værelse med slanke Piller, der dannede en Gang, bag hvilken der stod aabne med Smitverk prydede Boghylder. I Midten stod et høit, massivt Bord, bedækket med allehaande Bøger og Skrifter, i hvilke Mathilde af og til bladede. Rudolf stod paa en Stige og tomte de øverste Boghylder, hvis Indhold han efterhaanden leverede Hildegard, der lagde Bøgerne paa et Bord. Hun adlød stille og taalmodig alle hans Anvisninger og kastede blot af og til et længselsfuldt Blik hen til sin egen Afdeling. Mathilde var heller ikke synderlig snaksom, dels var hun optaget af at ordne, og dels ligede hun i Bøgerne og paa Billederne.

„Nu Rudolf“, begyndte Gerhard, „hvad har du nu egentlig udrettet i disse to Timer; jeg ser jo kun tomme Hylder

omkring dig; alle mine Yndlinge ligge paa Hildegards Bord; hvad er egentlig din Plan med dette?"

„Jo, man bør kjende sine Tropper, før man stiller dem i Geled. De ældre Forfattere regner jeg for Reservetropper og sætter dem i Bagtroppen, det vil sige her overst, de nyere komme i Midten, de nyeste herneede som Fortropper.“

„Ved denne fredelige Beskjæftigelse uddanner du altsaa ogsaa dine militære Talenter, det er mageløst, hvor godt du forstaar at anvende din Tid! Men hvad ser jeg! Du behandler virkelig Bøgerne som Soldater og ordner dem efter deres Nationalitet; her beror det dog mere paa Forfatternes aandelige Slægtskab, end paa Landsmandskabet.“

„Fælles Fædreland bewirker ogsaa aandeligt Slægtskab“, svarede Rudolf. „Den Natur og det Klima, hvori et Folk er voxet op, har jo en uberegnelig Indflydelse paa dets ydre og indre Udvikling. Fjeldboeren er forskjellig fra Sleiteboeren — Folkene ved Havkysten stille sig fra Indlandets Befolkning.“

„Deri har du Ret“, sagde Gerhard, „men der er dog et Baand, som binder endnu fastere og forener enkelte Individuer af Nationerne ved en forunderlig Sympathi. Denne Kjendsgjerning minder om den aandelige Sammenhæng, som alle Mennesker have med sin Staber. Har du ikke sølt det ved at studere Plato, eller Dante, eller din meget beundrede Shakespeare? Sølte du ikke et Baand mellem Sjælene, som var stærkere end Nationalitetens, og som endog naaede ud over Tiden?“

„Det er sandt nok“, tog Rudolf Ordet, „men da Alt paa denne Jord er indrettet efter bestemte Love, saa holder jeg for, at man bør rette sig efter dem, naar man kjender dem.“

„Gjerne for mig; men den udvortes

Erkjendelse af disse Love har intet Tiltrækkende for mig, men kun den Aand, der lever i dem. Denne Aand staber ogsaa den forunderlige Sympathi, vi føle for enkelte Mennesker. Sig, hvoraf kommer det, at man undertiden, ved første Bekjendtskab, kan føle sig saa uimodstaaelig tiltrukket af et Menneske, at man strax føler det varmeste Venfskab og giver sig ganske hen, og omvendt, at Andre kan være En saa ubehagelige, at det kun er Høflighedshensyn, der afholder En fra at vise det.

„Jeg er ikke underkastet saadanne pludselige Indtryk“, svarede Rudolf. „Man skuffes saa let og bør derfor vogte sig for at give efter for disse øieblikkelige Indskydelser, der ofte blot ere en Folge af en usøilet Fantasi og næsten altid bedrager.“

„Ja, det er nu igjen naturligvis overmaade fornuftigt talt“, bemærkede Gerhard, „men ved du ikke, at man ofte dommer bedre med Hjertet end med Forstanden. Deraf kommer det, at Kvinden ofte forstaar sig bedre paa at bedømme Karakterer end Manden.“

„Gerhard!“ raabte Mathilde, og løstede det blussende Ansigt op fra sit Arbejde, „du taler altid om os Damer, som om vi vare saa solesjesfulde, at Fornuftens traadte i Baggrunden. Det kan jeg slet ikke lide.“

Han lo. „Der ser man, hvad der er din svage Side! Saalænge vi talte om lærde Materier, hørte du ikke engang paa os, men saasnart du synes, at vi ikke taler om dit Kjon, ganske som du vil, saa er du strax paa færde. O Forsængelighed over al Forsængelighed!“

„J vil, at vi Allesammen skal passere ind i et bestemt Register, som J nu engang har opstillet for Kvinden; men det er meget ensidigt, vi have vore afvigende, bestemt udprægede Karakterer ligesom J, og det viser sig ofte, at Manden mere

lader sig lede af sine Følelser end Kvin-
den. For Exempel, hvem af os har idag
tilsidesat sin Pligt for sin Tilboielighed?"

Gerhard blev rød. „Det er den rette
Taktik“, svarede han, „du leder Angrebet
over paa det fiendtlige Gebet. Om du
heri følger Fornuften eller Følelsen, vil
jeg lade uafgjort, men jeg erkjender, at
det er sandt. Altsaa rask til Arbeidet.“

Han sløitede en Melodi, gik hen til
den ham anviste Hylde og begyndte at
ordne Bøgerne.

„Hildegard, jeg ser, her er mange Bø-
ger iblandt disse, som hører til din Af-
deling, men da Rudolf lægger saa ganske
Beslag paa dig, saa skal jeg foreløbig og-
saa ordne dem.“

„Naar du bare lægger dem paa en
bestemt Plads, saa kan jeg godt gjøre det
selv siden.“

„Godt, som du vil, Søster.“ Han
stillede Bøgerne op paa Bordet ved Siden
af hinanden, men hvert Øjeblik fandt
han en eller anden, der interesserede
ham, bladede i den og glemte sit Arbeide.

For de Andre gik det meget hurtigere.
Mathilde blev først færdig og afløste
Hildegard, der med dobbelt Iver tog fat
paa sin egen Afdeling, for saameget snar-
ere at komme til at hjælpe Gerhard.
Hun var bange for, at han atter skulde
komme for sent til Middagsbordet og
saa Ubehageligheder. Paa den anden
Side af Bærelset var der byttet Røller.
Rudolf kunde umulig tillade, at Ma-
thilde tog store Pakker Bøger og rakte
ham, han lod hende sætte ind og nedlod
sig til at være Haandlanger. Naar det
var Mathilde, som hjalp, fik Tingen et
andet Udseende. Paa denne Maade var
der blevet ordnet en hel Del Bøger, da
Kloffen lod og varfledte om, at man
skulde klæde sig om til Bordet. Gerhard
for op.

„Er det alt saa sent? Det havde jeg
ikke troet.“

„Dersom ikke Hildegard havde taget
sig af dig, havde det seet slemt ud for
dig,“ sagde Rudolf overlegent.

„Tak, kjære Søster!“ Han styndte sig
nu at sætte de ordnede Bøger ind, men
kunde naturligvis ikke indhente det for-
sømte. Rudolf raadede ham til heller
at holde op end atter komme forsent til
Middagen, og med et lidet Suk gik han
ned af Stigen.

„Hvad var det for en Bog, du stude-
rede saa ivrigt?“ spurgte Mathilde.

„Om Kristi Efterfølgelse af Thomas
a Kempis; jeg har aldrig seet den før,
den er deilig“, sagde han og saa drøm-
mende hen for sig. „Den giver Svar
paa saamange Spørgsmaal, der hidtil
have været mig dunkle.“

„Hvilke Spørgsmaal?“ tog Rudolf
til Orde.

„Sjælens dybeste“, svarede Gerhard.

„Naar den er tilboelig til Sværmeri“,
vedblev Rudolf lidt spottende.

Gerhard lod, som han ikke bemærkede
den Tone, hvori Rudolf havde sagt dette.

Paa hans blussende Kinder og den
dybe Glæde i hans Dine kunde man se,
at Bogen havde grebet ham.

„Du vilde ogsaa finde mange Oplys-
ninger der“, sagde han. „Du stræber
jo efter at komme til Klarhed og efter at
overvinde dig selv og Verden. Midlet
er anvist her.“

„Hvorledes?“ spurgte Rudolf, halvt
vantro, halvt videbegjærlig.

Gerhard tog Bogen og slog op en af
de Steder, hvor han havde læst. „Hvad
mener du om denne Sætning?“ spurgte
han og læste: „I Sandhed stor er den,
der er liden i sine egne Tanker og agter
Verdens høieste Værd for Intet. I
Sandhed vis er den, som holder alt

Jordist for Stov, paa det, at han maa vinde Kristum."

„Det er seet fra en Mystikers Standpunkt;“ indvendte Rudolf; „hvem kan bestemme, om det er det Rette?“

„Sagde du ikke selv igaar, at de ædleste menneskelige Dyder fandtes hos dem, der levede og døde i Troen paa Kristum?“

„Det siger jeg fremdeles. Kristi Liv er fuldkomment og syndefrit; man bør ogsaa stræbe at efterligne ham; men naar man anser Vre, Visdom og Anseelse for unyttige, kommer man let til at slaa sig til Ro, istedetfor at bruge sine aandelige Kræfter til at blive til Noget i Verden.“

„Det er forunderligt“, sagde Gerhard drømmende, „hvor liden Forstaaelse du har paa disse Ting. Skönt du har saa let for at fatte alt Andet. Jeg kan vel ikke forklare dig det, men jeg føler, at jeg har Alt, hvad jeg behøver, naar jeg vinder Kristum.“

„Dgaa Kraft til at beherske dine Tilbøieligheder og benytte Tiden?“ spurgte Rudolf.

Gerhard sukede. „Dgaa det haaber jeg. Jeg maa jo tilstaa, at mine Handlinger ikke svarer til min Villie, men dog ved jeg, at Troen er det ædleste Gode, bedre end Gjæringer, og jeg vilde ønske, at du ogsaa vidste det, min Ven“. Han talte saa alvorligt, at Rudolf holdt det lette Svar tilbage, som laa ham paa Tungen.

„Maaſte lærer jeg det engang, naar jeg har Brug for det“, svarede han venligt. „For Dieblisset holde vi os til Bligten“, tænker jeg. Han forlod Bibliotheket, Gerhard fulgte efter; de to Søstre vare alt gaaede.

Om Eftermiddagen hvilede Arbeidet. Fru von Hellbringen foreslog en Spadſetur til Jægerhuset for at se den inte-

ressante Raabuk. Bistnok saa det ud til at blive Omſlag i Veiret; Luften var bleven kjølig, det blæste, og Himlen var overskyet, men det var noget, de ikke brod sig om, og som ikke standſede dem. Det lille Jægerhus laa ved Enden af Skoven, paa en fri Plads, omgivet af smukke Bøge- og Grantræer. De unge Menneskers Antkomst blev meldt af en lydelig Hundebjæffen, som Harald ivrigt besvarede. Et aldrende Frøentimmer saa ud af Vinduet, og strax efter kom Jægeren dem imøde fulgt af to knurrende Jagthunde, som han forgiæves søgte at berolige.

„Der kan du se, jeg holdt Ord, Hubert“, raabte Gerhard. „Hvor er Raabukken?“ Han kastede sig træt paa Bænken foran Huset og tørrede Sveden af Panden.

„I Haven; men vil ikke det unge Herſtab komme ind, min Gamle har nymelket Mælk og Rager i Beredſtab.“

„Hvor elſtkærdigt af hende at bage Rager!“

Mor Hubert kom nu ogsaa ud; hendes godmodige Fuldmæandsigt straaledede af Glæde over det smigrende Besøg. Hendes Kjole, der faldt i tætte Folder, det sorte Livstykke, de snehvide Rinnedærmer, der vare opbrettede, saa den kraftige Arm kom tilſyne, tydede paa, at hun var fra Bjergene.

De unge Piger hilſede hende venligt. „Vær saa god at komme ind“, sagde hun; „I ere komne i rette Tid, jeg er bange for, det brøder snart løs med Storm eller Regn, det har længe truet; her ere I idetmindſte i Sikkerhed.“

Mørkere og mørkere Skyer havde trukket sig sammen paa Himlen, og en lummer Stilhed forkyndte Uveir.

„Det bliver kun en Regnſkur“, sagde Rudolf.

„Men en dygtig en“, sagde den Gamle og saa prøvende op paa Skyerne.

De unge Piger fulgte Bært og Bærtinde ind, og Gerhard lovede at komme efter, saasnart han havde seet paa Raabuffen. Rudolf iagttog først Veiret lidt, og fulgte saa efter ned i Haven. — Imidlertid havde Gerhard ikke kunnet modstaa sin Lyst til at tirre Raabuffen, der tilsidst blev rasende og satte ind paa ham; han falbt, og den vilde just til at give ham et vældigt Stød, da Rudolf kom tilfældig, greb Dyret om Hovedet og trykkede det med al sin Magt op til sig, saa det ikke var istand til at røre sig. Det var blevet en haard Kamp, som han neppe havde holdt længe ud, om ikke Gerhard, der atter var kommet paa Benene, var kommet ham til Undsætning. Jægeren kom nu ogsaa til, hidkaldt af Haralds rasende Gjøen, han slog et Neb om Dyret og bandt det fast til Gjærdet. Rudolf var let saaret i Armen, han kunde ikke høre sig for at skjende lidt paa Gerhard for hans ubesindige Tirren, hvortil Gerhard taug i taknemmelig Anerkjendelse af hans nys udviste Venstabsstjensete. Da Gerhard havde børstet Smudset af sig, og Rudolf bundet sit Lommetørklæde om Armen, gif de ind til Pigerne, der lod til at føle sig vel i den nette, lille Stue. De mange Hjortehorn paa Bæggen antydede Beboerens Stand, det vel vedligeholdte Egetræes Skab, det store Bord i Midten og de gammeltdags Stole vidnede om Husmoderens Renlighed. Mathilde fortalte Mor Hubert Nyheder fra Landsbhyen, medens denne nødte hende til at forsyne sig af det friske Hvedebrod, der gjorde hendes Bagerkunst al Tre.

Hun fik det atter travelt, da de unge Herrer kom ind; hun bemærkede strax det Vind, Rudolf bar om Armen, og var uadtømmelig i Spørgsmaal og

Tilbud om Hjælp. Han afsøiste imidlertid haade hendes og sine Kusiners Spørgsmaal og foregav, at han havde revet sig lidt.

Stormen brød nu løs med rasende Heflighed, Træerne hvædes under de heftige Vindstød, Grene revs af, det lille Hus rystede næsten. Hvirvlende Løv blandet med Støv sloi omkring, Regnen pidskede ned og trængte snart ind igjennem de daarlige Vinduer, saa Mor Hubert fik nok at gjøre med at passe paa, at der ikke blev Oversvømmelse i Stuen. Hildegard hjalp hende og fik mange Takstgølfjer. Mathilde stod ved Vinduet og saa med et Slags Nydelse paa Stormen; hendes Sjæl følte sig styrket og løftet, naar Naturen udfoldede sine Kræfter. Paa Bænken ved den gamle Skafelovn sad den gamle Hubert med de to unge Mænd og fortalte dem Jagteventyr, og i det tilstødende Kammer havde hans yngste 16-aarige Son truffet frem et gammelt Harmonika og spillede sine nyeste Melodier for at more de unge Damer. Allerede efter en halv Times Tid begyndte Himlen at klarne, og de sidste Regndraaber dryppede fra Træerne; en frisk aromatisk Duft fyldte Luften. Det unge Selskab tøvede ikke længer, det var saa friskt og tillokkende ude. Efterat have beseet Raabuffen — som Pigerne erklærede for at være et velstignet fromt Dyr uden at ane dets Ugjerning — skiltes de med en venlig Hilsen fra Jægeren og hans Kone og styndte sig hjemover.

Underholdningen gif ikke videre lovlig. Gerhard var misfornøiet med sig selv, de unge Piger, især Hildegard, lidt angrebne af det mægtige Naturoprør, de nys havde seet, blot Rudolf var i fuldkommen Ligevægt, han gif foran med faste, mandige Skridt og svarede bestemt, naar han blev spurgt. Paa denne Maade

naaede de Udgangen af Skoven, Landsbyen med Slottet laa for dem og i Baggrunden Bjerget med Klosterruinen. Hildegard maatte tænke paa Samtalen fra den foregaaende Dag, hun havde gjerne gjenoptaget den paanyt, men hun vidste ikke ret hvorledes og sagde kun :

„Hvor smukt det vilde være, om der paa Klosters Ruiner reiste sig et nyt Guds hus!“

„Ja“, svarede Gerhard, som forstod hendes Tanker, „naar det rene Evangelium blev prædiket der. Hvad Bygningskunst angaar, kan vor nogterne Tid lære af Middelalderen. Dengang forstod de fromme Mestere at give sine Gud indviede Følelser Udtryk i Sten og Metal, derom vidne de herlige Dømer fra den Tid; nu mangler dette høiere Syn, og vore Kirker ere enten daarlige Efterligninger af de gamle, eller endnu daarligere, af rent verdslige Tanker og Hyster udgaaede Frembringelser“.

„Bygningskunsten stod maaske dengang paa et ædlere Standpunkt;“ tog Rudolf Ordet, „men jeg synes, det er ensidigt at paastaa, at dette laa i nogen høiere Opsatning eller større Fromhed hos de gamle Mestere, det laa snarere i forskellige andre Grunde. Det var i den gamle, katolske Kirkes Interesse at gjøre sine Guds huse og sin Guds tjenerne saa pragtfuld som muligt, og desuden havde den ganske andre Midler, end vi. Sagen har dog to Sider. Hvor meget jeg end føler mig tiltalt af Skjønheden i de gamle Kirker, saa er der for mig noget trykkende i den Tanke, at jeg skal tilbede Gud netop der. Gud synes mig meget nærmere i sit Mesterværk, det Skabte, end i Alt, hvad der er bygget af Menneskehænder. Den almægtige Mand, der leber i hele Naturen, kan ikke bindes til noget bestemt Sted, jo friere jeg føler

mig i Naturen, desto stærkere føler jeg Guds Nærværelse“.

„Det kommer af, at du ikke har rent thyst Blod i dine Arer. Den thyste Mand er af en inderligere Natur, der ønsker at give af sit Eget til den Høieste“, svarede Gerhard. „Det synes mig, at al Kunst burde udgaa fra dette ædle Synspunkt.“

„Kunsten maa ikke være bunden, den maa have Lov til at skabe fuldkommen frit, som dens Genius indgiver den det“, var Rudolfs Svar.

„Jeg skulde ønske“, afbrød Hildegard, „at jeg engang kunde lære at kjende et Menneske, der stræbte efter at hellige Gud hele sit Liv“.

„Et saadant Menneske finder du aldrig!“ tog Mathilde bestemt til Orde, „det Slags inderlige Naturer hører ikke hjemme i vor Tid.“

„Der har du Ret“, sagde Rudolf, „vor Tid stiller saa store Fordringer til Menneskene, deres Tanker blive mere udadvendte, og de kan derfor ikke mere hengive sig til et begrændset, indadvendt Liv, saaledes som i Kristendommens første Aarhundreder. Vi have en anden Opgave, Grenene maa sprede sig vidt, medens Stammen ikke kan komme ud over det Rum, Roden anviser den. Vi ere voksede paa denne Stamme, som tilhører en kraftigere Tid, der var stærkere gjenmæntængt af den Livs saft, der udstrømmer fra Roden. Denne Rod er visseelig Kristendommens store sædelige Jde, hvorfra den sande Civilisation, den frieste Landsudvikling, som Verden kjender, er udgaaet. Men vi, Grenene, bør ikke saaledes koncentrere vore Tanker og Handlinger, vi have en større Opgave. Vi bygge paa Fortidens Skatte, vi overstue en videre Kredts, vi maa være modtageligere for Alt, hvad der kan udvikle Manden, saa den efterhaanden mere og

mere modnes for Fuldkommenheden og bliver lig sit guddommelige Dphav."

„Du glemmer dog i denne Lignelse“, svarede Gerhard, „at en Gren visner og dør, naar Stammens Livsaft ikke gjenemtrænger den. Du sagde selv, at denne Livsaft var Kristendommen; man maa altsaa tage sig ivare for at fjerne sig for langt fra den“.

„Jeg vil ikke, at man skal fjerne sig, jeg vil kun Fuldkommengjørelse“.

„Hvilke hovmodige Tanker! Hvorledes vil du fuldkommengjøre Kristendommen?“

Rudolf rødmede og saa stødt ud. „Det er umuligt at disputere med dig, du bliver saa let personlig. Du kender heller ikke den menneskelige Aands Magt.“

„Alvorlig talt, kan du tænke dig en mere fuldkommen Moral, end den, der forkyndes i Bibelen?“

„Det kan jeg ikke svare paa nu“.

„Rudolf, Rudolf!“ sagde Gerhard alvorligt, „jeg er bange for, du vandrer paa en farlig Vej. Du kan dog ikke ville sætte Fornuften paa Thronen, som man gjorde under Revolutionen“.

Rudolf taug. Han havde ikke Lyft til at udtale sig videre herom og vilde i det Hele taget heller ikke gaa forvidt. Han fandt Kristendommen nødvendig som Grundlag for al lovlig Ordning og al moralsk Bægt, aldeles nødvendig for Kvinder og almindelige Aander; men han troede, at de ualmindelige, begavede Naturer, hvortil han regnede sig selv, mindre behøvede den, at hans egen Aand var istand til at finde en bedre Kettesnor end den, der anvistes i den hellige Skrift. Læren om Menneskets store Syndefuldhed og Afhængighed af Naaden i Jesu Kristo var ydmygende for ham; han vilde ikke ydmyges, han vilde handle stolt og frit efter sin egen Forstand og var vis paa, at han vilde træffe det Rette.

Han tilstod dog, at dette var et Standpunkt, som ikke passede for Alle, og som kun Saa forstod fuldstændig. Han foresatte sig derfor ikke at tale mer derom og sagde: „Jeg mener det ikke saa skarpt. Hovedsagen er, at man er oprigtig ligeoverfor sig selv og Andre og ikke antager Skinnet af en Tro, som man ikke har“.

„Deri har du Ret“, svarede Gerhard, „men jeg er glad over, at den gamle Tro tilfredsstiller min Sjæls Trang, uden at min Fornuft finder Noget at støde sig over“.

Dermed sluttede Samtalen. Gerhard begyndte at sløite en Melodi. Hildgard gik ved Siden af ham; hun søgte sig saa inderligt forenet med sin Broder; han havde just udtalt det, som hun vilde have sagt, dersom hun havde været og kunnet. Rudolf og Mathilde gik paa den anden Side af Veien, uden at tale sammen. Hun delte hans Ansuelser. Hun vilde ogsaa gjerne bane sin egen Vej og ikke antage Noget, hun ikke forstod; men hun gav ham ikke gerne Ret, naar Nogen hørte paa det, fordi hun troede, at han da vilde blive endnu hovmodigere.

Aftenen hengik i fortrolige Samtaler med Forældrene. Præsidenten fortalte forskellige Ting fra sit Ungdomsliv. Han talte meget livligt og fængslede altid sine unge Tilhørere, der havde megen Verbødighed for ham. Især Mathilde hang ved Faderen, og Intet overgik hendes Kjærlighed til ham. Han foretrak ogsaa hende for sine andre Børn, hun lignede ham mest i Karakter og Ydre. Gerhard's Væsen kunde han aldeles ikke sansstemme med, sjønt ogsaa denne nærrede den inderligste Hviagtelse for sin Fader og gjerne vilde være ham til Behag, men de forstod ikke hinanden. Præsidenten, der stillede store Fordringer til sig selv, havde ogsaa lignende til sin

Søn, der var eneste Arving til hans Navn og gamle Eiendomme. Skjønt Gerhard var rigt udstyret af Naturen, var han dog alt Andet end stiftet til de betydelige aandelige Anstregelser og Savn, som hans Fader fordrede; han kunde ikke engang godkjende saadanne Ting, og hans sangvinske Temperament satte sig let ud over de Meningsuligheder, som oftere opstod heraf. Paa den anden Side satte Præsidenten alt for liden Pris paa Gerhards dybe, religiøse Trang og barnlige Tro. Han holdt ogsaa dette for et umodent Standpunkt, og uagtet han sjelden udtalte sig derimod, behandlede han det dog i Almindelighed med Ringeagt. Rudolfs Væsen behagde ham meget mere, og han opstillede ham altid som et Mønster for Gerhard, ja havde endogsaa indrømmet ham et Slags Kontrol over denne. Dersom ikke deres Venstab havde været saa oprigtigt og inderligt, kunde deres Forhold let være blevet forrykket herved, men hidtil havde det gaaet godt, og dertil hidrog især Gerhards elskverdige Temperament og medfødt Fordringsløshed.

Ferierne vare snart tilende. Den sidste Aften famlede Familiens Medlemmer i den smukke, lille Lund paa Volden. Stemningen var noget vemodig; Udskillelsen blev vel ikke lang, men vilde dog komme til at være nogle Maaneder; thi de unge Menneiter skulde tage deres Artium, og Præsidenten onstede ingen Afbrydelse, før de vare færdige med denne. Den største Del af Sommerferienne maatte de altsaa arbejde, blot den sidste Uge skulde benyttes til en Rejse i Bjergene. Om de unge Piger sik være med afgang af deres Faders Forretninger. Moderen gav de unge Mænd mange gode Raad med Hensyn til deres Helse, Præsidenten talte med dem om deres forestaaende Examen. Mathilde

kom af og til med en drillende Bemærkning, men mod Sædvanen gif Rudolf ikke ind derpaa; han var vemodig stemt, sad ved Siden af hende og betragtede hende med beundrende Blikke.

Den næste Morgen kom og med den Vognen.

Gerhard omfavnede hjertelig sine Søstre, men Rudolf noiedes med et Haandtryk af Mathilde og et søsterligt Kys af Hildegard.

Saa sprang de i Vognen og førte bort.

Med den Vogn, der bragte de unge Mænd til Jernbanen, kom Guvernanten tilbage fra sin Ferietur, og hun begyndte snart igjen at arbejde med sine Elever i den gamle regelmæssige Orden. I Begyndelsen faldt det noget tungt, især for Hildegard, der havde lidet tilovers for sin Lærerinde. Hun var et Forstandsmenneske, og holdt det for sin Pligt at sætte en Dæmper paa Hildegards „Sværmeri“. Med Mathilde kom hun bedre ud af det; dennes Natur var ikke saa sølsom og grublende som Hildegards; hun var livligere, hendes Skønhed og Mandrigthed indtog Alle for hende og skaffede hende mange Venner. De fleste unge Piger af hendes Beskjendtskab svæmede for hende, og hun angav Tønen mellem dem. Flink var hun ogsaa, hendes Fader brugte hende stadig som Sekretær, hun hjalp ham at tegne Udkast, naar det gjaldt nye Planer, og gjorde det smagfuldt og korrekt; dette havde hun lært af Rudolf. For sin Moder var hun en Støtte, ofte en Raadgiverinde, og Hildegard saa op til hende, som til et høiere Væsen. Trods alle disse gode Egenstaber havde hun et lidenskabeligt Temperament, der ofte løb af med hende. Sin Fritid anvendte Mathilde til at foretage hensigtsmæssige Forbedringer og Forfjønninger ved Slot-

tet og Haven; det var hende en Glæde at overraske de Døriges paa denne Maade og at tænke paa, hvad Gerhard og Rudolf vilde sige til det.

Hildegards Hovedinteresse var hendes Religionsundervisning. Tanken paa Konfirmationsdagen og det høitidelige Løfte, hun da skulde aflægge, fyldte hende med Angst og Uro. Hun følte sig ikke istand til at holde det og havde ikke Mod til at udtale sig for Præsten, der fandt alle saadanne Skrumples unyttige og daarlige og desuden altid forsikrede hende: at Gud forlangte ikke mere af hende, end hvad hun kunde yde; hun maatte vogte sig for at forfalde til Pietisme og Sværmeri.

Naar hun undertiden forsøgte at betroe sig til Moderen, blev denne urolig og raadede hende til, ikke at gruble for meget, men at holde sig til, hvad Præsten sagde.

Hun tog vel ofte en Andagtsbog til Hjælp og søgte der at finde Trost og Klarhed, men disse Bøger vare fra en rationalistisk Tid, og om end Fru Helledringen lod sig noie med dem, saa kunde de ikke tilfredsstille Hildegard. Hun begyndte at tro, at hun var et ganske naturligt syndigt, svagt Væsen, som aldrig kunde komme til indre Fred, fordi den gamle fordærvede Natur saa sjelden lod de gode Forsætter komme til Udførelse, og vidste ikke, at det netop var herigjennem, hendes higende Sjæl førtes til Gud. Da hun inesteds fandt Raad og Trost, gif hun med sine Dnster og Bonner til ham alene, som hun saa inderlig gjerne vilde kjende og elske. Hun søgte mere og mere Ensomhed og trak sig tilbage til de mest affides Steder i Haven, hvor hun fordybede sig i Læsningen af det nye Testament. Et ungt Hjerte, som er tilboieligt til Sværmeri, føler sig let uhykkelig; det vil ikke lade sig frængsle af det Mær-

rende og føler en indre Tomhed og utilfredsstillet Længsel, der næsten grændser til Tungstind. Hildegard kjæmpede derimod, fordi hun fra Guds Ord vidste, at det ikke var ret at overgive sig til saadanne selvskabte Sorger, og skjønt hun ikke altid seirede, saa hjalp Gud hende dog meget længere frem, end hun selv anede.

Saaledes forløb Sommeren for de to unge Piger i landlig Stilhed, der af og til blev afbrudt ved Besøg af Naboerne. Der blev ikke lagt videre Mærke til Hildegard; Mathilde derimod blev afgjort af Alle, og man var begjærlig efter at se det Indtryk, hun vilde gjøre, naar hun til Vinteren gjorde sin Indtrædelse i Selstaberne. Imidlertid kom Sommerferien; Brødrenes Breve talte om deres Studier og lagde Plan til en Rejse i Bjergene med indtrængende Bøn til Faderen og Søstrene om at være med; men Præsidenten var for optaget af Forretninger, og derfor maatte hans Døtre ogsaa blive hjemme. Det var en stor Stuffelse. Mathilde kunde ikke lade være at udtale sin Misfornøielse til sin Moder og Søster; Hildegard græd i Stilhed. Deres gode Moder søgte at troste dem ved at gjøre Ferietiden saa hyggelig som muligt; hun gif lange Spadsjerture med dem, fortalte dem om sin Ungdomstid og læste interessante Bøger med dem.

Da de to unge Mænds Examenstid nærmede sig, gif de Alle, især Moderen, i stor Spænding. Heldignis vidste hun ikke Dagen, og troede neppe Examen begyndte, da Rudolfs Brev bragte Efterretning om et heldigt Udfald. Rudolf havde staaet sig udmærket; Gerhard havde ogsaa kommet godt igjennem, dog havde man kunnet vente mere af hans udmærkede Gaver.

„Han mangler desværre Grundighed og Udholdenhed“, sagde Præsidenten med et Suf.

„Men han er over et Aar yngre end Rudolf“, indvendte Moderen, „Hovedsagen bliver dog hans gode Hjerter, gid han maatte beholde det usfordærvet, saa er jeg fornøiet.“

„Et godt Hjerter kommer lettest paa Afveie“, svarede Faderen; „bliver han ikke mandigere og mere energisk, vil han falde i store Fristelser.“

„Han er energisk i det, han erkjender for rigtigt og nødvendigt; tro mig, Otto, en Moder kjender bedst sin Sønns Hjerter; Gerhard vil aldrig begaa nogen slet Handling, han har fortræffelige Grundfætninger.“

„En slet Haandling vil jeg heller ikke tiltro ham, men jeg frygter, at han aldrig vil blive til noget Stort.“

Moderen taug, for ikke at høre sin Yndling endnu strengere bedømt.

„Rudolfs Karakter berettiger til større Forhaabninger“, begyndte Præsidenten igjen; „jeg tror, han vil komme til at gjøre sit Fædreland Gode og engang blive en dygtig Embedsmand.“

„Forsynet har i sin Visdom ordnet Alt paa det Bedste for dem“, sagde Moderen. „Rudolfs ydre Forhold ere saadanne, at han selv maa skabe sig en Stilning; naar Gerhard bliver en brav Adelsmand og ordentlig Bestyrer af sine Godsfer, saa har han en smuk og ilfredsstillende Virkefreds.“

Præsidentens Døster for sin Son gif vel noget videre, men han taug for ikke at faare sin Hustru.

Samme Dags Aften spadserede Moder og Døtre i Haven, da de til deres store Glæde bleve overraskede ved de nye Studenteres Ankomst.

Gerhard omfaanede dem en for en og havde tusinde Ting at fortælle, og at spørge om.

Rudolf saa noget overanstrengt ud, men syntes ogsaa inderlig glad ved at se dem igjen.

Gerhard lagde Armen om sin Moders Skulder og svarede spøgende, men dog kjærligt paa alle hendes Spørgsmaal angaaende hans legemlige og aandelige Befindende.

„Mama, man kan umuligt andet end have det godt, naar man er Student. Jeg har allerede anskaffet mig Papierer (d. e. Kaarder) og det smukke.“

„Men Gerhard, du vil da ikke strax tænke paa Slagsmaal?“ *

*) Ved flere tydske Universiteter er Dueller blandt Studenterne kun alfor almindelige; vi vil i denne Forbindelse henvisse Læseren til nedenstaaende Notits, som vi aftrykte efter norske Blade. — Red.

Tydske Studenterliv. I. (Fra 1877). Den gamle Stab Königshafen, beliggende ved Jernbanen mellem Heidelberg og Würzburg, er ifølge udenlandske Aviser, en Yndlingsplads for de sydtyske Studenter, naar de agte at afgjøre sine Stridigheder. For i te mange Dage siden førte et Extratog hende hundrede Studenter fra Erlangen, Würzburg, Tübingen, Heidelberg og Strasburg derhen. De ledsagedes af tvende Læger og medførte et helt Arsenal af Vaaben og Røjninger for ikke at tale om en Masse Vandager og et stort Kvantum Js. Studenterne leiede den store Salon paa et af de fornemste Hoteller og stængte sig der inde. — Vænten fastede imidlertid snart Mistanke, dels paa Grund af den idelige Rekvizition af friskt Vand, dels fordi han blev opmærksom paa, at de Kar, man bragte ud, saamlige vare blodige. Han lod derfor Politiet tilkalde, som fandt 25 af de unge Mænd mere eller mindre saarede. I Striden eller Duellen havde, som det syntes, saamlige deltaget. Noget Uger tidligere havde to Studenter, ledsagede af en Mængde Kamerater, indfundet sig sammesteds, for at prøve Klinger. Duellen, som varede over en Time, sluttede dog uden Blodsudgydelse.

II. (Fra 1880). Duellmanien griber saa meget om sig i Frankrig, at Politiautoriteterne endelig have begyndt at tage Notits af den, og Politipræsidenten i Paris har givet Befaling til, at der skal samles statistiske Materialer til Sagens Belysning. Siben Arets Begyndelse har der fundet 140 Dueller Sted i Frankrig. Ogsaa fra Tydskland klages der over overhaandtagende Tilbøielighed til at afgjøre Trætter ved Dueller. Navnlige er det efter gammel Skik almindeligt ved Universiteterne, og de akademiske Autoriteter lukke saavidt muligt Dinene derfor. Af og

„Mama, det forstaar J Damer Jer ikke paa; jeg skal sige dig, det er aldeles nødvendigt for en tykt Student at væрге sin og sit Korpses Ære; se her, du kan se paa min hvide Hue, at jeg alt har meldt mig ind i et Korps.“

„Hvorfor har da ikke Rudolf gjort det?“

„Na, Rudolf, han er født Filister, det kan du da ikke vente af din Søn, Maria?“ Han saa skjelmst paa hende.

„Du slemme Gut“, sagde hun og tuede ham smilende, „jeg vil stille dig under din Faders specielle Formynderskab, ellers gjør du formange letfindige Streger. Rudolf!“ raabte hun til denne, der gif mellem sine to Kustner og opmærksomt horte paa Mathildes livlige Beretning — „Rudolf, er det vel nødvendigt, at Gerhard strax gaar ind i et Korps?“

„Nødvendigt er det vel ikke“, svarede Rudolf og lo, „men de Fleste gjøre det, og det hører jo med til Studentertilvets Glæder.“

„Men du har jo ikke gjort det?“

„Nei ikke endnu, men jeg vil nok gjøre det senere.“

„Altid skal man da have Befyringer for Jer“, sagde Moderen; „ikke saasnart er man færdig med at ængste sig for Examen, saa skal man gaa i stadig Angst for, at J skal gjøre Jer Skade ved ubesindige Dueller.“

„Saa farligt er det da heller ikke“, beroligede Rudolf hende; det bliver sjæl-

til finde Duellerne dog saa aabenlyst Sted, at de ikke kunne lade være at skrive ind, og i Magdeburg er nylig flere Studenter for Deltagelse i Dueller bleve dømt til tre Maaneders Fængsel (J et af Kjøbenhavn's Dagblade læste vi for et Maas Tid siden, at en Løjtnant blev tilholdt at begjære Afsted, fordi han — som man privatim tilstod — havde negtet at duellere. Man ser ogsaa heraf, hvorledes det moderne Hedenstabs griber mere og mere om sig).

den til mere end en liden Rist i Hudem.“

„Rudolf“, sagde Fru von Hellbringen, „vil du love mig at holde Die med, at Gerhard ikke foretager sig noget Ubesindigt?“

Rudolf smilte. „Det vil falde vanskeligt, kjære Tante; men jeg skal gjøre, hvad jeg kan.“

Dette beroligede hende vel noget, dog ikke fuldstændigt, især da hun vidste, at hun heri ingen Understøttelse fik af sin Mand, der ansaa alle Slags Vaabenøvelser for hensigtsmæssige, især for Gerhard. Men hun stolede paa sin Søn's gode Hjerte og hans Kjærlighed til hende.

Hu begyndte en hyggelig Tid for Beboerne af Slottet Hellbringen. Spadeferture og Besøg i Nabolaget afveirlede med interessante Samtaler og Læsning. Gerhard lagde sig især efter Jagten. Tidlig om Morgenen, naar Hildegard sad paa en af sine Yndlingspladse i Haven for at holde sin Andagt, saa hun ofte Gerhard komme tilbage fra en Jagttur. Hun gledede sig ved ubemærket at betragte ham; i hendes Dine var han ikke blot smukkere end alle Andre, men ogsaa den snilleste, klogeste og elstverdigste unge Mand, hun kunde tænke sig. Naar han gif gennem Haven i sin grønne Jagtdragt med Geværet over Skulderen, og Harald bag sig, pleiede hun gjerne at liste sig ind paa en Sivevei for at overraske ham ved pludselig at lægge sin Haand paa hans Arm, eller kaste Nodder paa ham; han blev altid glad ved at se hende og hilste kjærligt paa hende. Undertiden var han noget mismodig, naar han ikke havde havt Lykke paa Jagten. Paa saadanne Uheldsdage maatte Hildegard trøste ham; hun gjorde det med let Hjerte, thi hun frydede sig over hvert Dyr, der var kommen fra det med Livet, og uagtet hun gjerne undte

sin Broder al mulig Glæde, saa var i dette Tilfælde hendes Medfølelse delt mellem ham og hans Doffer.

Rudolf og Mathilde foretrak andre Fornøielser.

Præsidenten havde foræret sin ældste Datter en Hest; den hertil bestilte Sadel var netop kommen, og da Præsidenten ikke altid havde Tid, saa overlod han det til Rudolf at lære hende at ride.

Det var en behagelig Opgave; han underviste omhyggelig sin smukke Elev, men hun gjorde ham ofte bange, naar hun satte afsted i strakt Galop, ja endog over Grofter.

Hun lo kun til hans Indvendinger og hans Skjænd.

De smukke Høstdage vare forbi; Skilsmisjen faldt temmelig let for de to unge Mennesker og Mathilde; de Første havde Studenterlivets Glæder foran sig, og Mathilde glædede sig til sin Indtrædelse i Selskaberne; kun Moderen og Hildgard vare sørgmodige.

Fru von Høllbringen paalagde Rudolf indtrængende at vaage over Gerhard, og han lovede at gjøre sit Bedste.

Gerhard vilde ikke love hende Noget.

Præsidenten forshnede dem med Penge og formanede dem til at være sparsommelige og ordentlige. Derpaa forlode de det faderlige Hus, hvori de nu først i Juleferienne paany skulde samles.

(Fortættets).

Dr Martin Luther.

(Af C. G. W. Keyl).

(Fortættelse).

Harde menneskelig Røgstab kunnet forhindre det, som Gud havde besluttet at udføre ved Luther, saa havde uidentivl von Miltitz været den rette Mand. Luther skal selv have sagt, at dersom von Miltitz's Fremgangsmaade var brugt fra først af, saa vilde Sagen maasse været opgivet; men at det kom til en saadan Aarm, var alene Bispen af Mainz's Skuld, hvem hans Visdom og Vist havde bedraget, idet han tænkte at kunne dæmpe Luthers Lære og beholde den fordelagtige Afsladshandel uden Afbrydelse. Luther traadte nemlig ingenlunde i Kamp, fordi han allerede da skulde have erkjendt det romerske Pavedømme i dets ukristelige Væsen. I et Brev, som han sendte til Paven efter Forhandlingerne med von Miltitz, skrev han: „Jeg bevidner for Gud og alle

Skabninger, at jeg aldrig har villet eller til denne Dag vil for Noor foresætte mig noget, som paa nogen Maade angriber den romerske Kirke og Eders Hellighed, eller lægger an nogen Vist mod den. Ja, jeg bekjender frit, at denne Kirkes Magt staar over alt, og intet maa foretrækkes for den hverken i Himelen eller paa Jorden, uden alene Jesus Kristus, Herren over alt.“ Kristus med hans rene Evangelium var altsaa alene det, som Luther ikke vilde lade fratage sig; men da han saa dette truet ved Afsladspredikenen, satte han sig derimod. Men i denne Kamp lærte Luther Pavedømmet ret at kjende, og stred derfor først da aabent mod det, da det blev ham klart, at Kristi Evangelium ikke kunde bestaa med sam-

me, og at Paven var Kristi største Fiende. Heraf se vi, at Luthers Reformation ikke var et Verk, begyndt og udført efter menneskelig Plan og menneskeligt Raad, men et Guds Verk, hvilket derfor selv dets Fiender maatte fremme ved sin Modstand og sin falske Visdom.

Særdeles vigtig for Luthers Forberedelse til altid større og større Kamp, var ogsaa følgende, som tildrog sig i 1519. Efterat han nemlig i syv Aar med stor Flid havde læst den hellige Skrift, saa at han kunde meget deraf udenad og navnlig havde en stor Begierlighed efter ret at forstaa St. Pauli Brev til Romerne, saa hindrede alene et eneste Ord ham deri, nemlig dette: „at den Guds Retfærdighed, hvorom Paulus taler (Rom 1, 17) den aabenbares ved Evangeliet.“ Indtil da forstod han derved den Retfærdighed, efter hvilken Gud straffer alle Syndere og uretfærdige. At nu Gud aabenbarer denne Retfærdighed ikke allene i Loven, men ogsaa i Evangeliet og altsaa endnu formerer Lovens Rædsel og derved berøver Synderen al Trøst, derover forfæredes Luther ofte i sin oprørte Samvittighed. Men da han holdt paa Dag og Nat at tænke over dette Sprog, erkjendte han endelig ved de der staaende Ord: „Den Retfærdige af Troen skal leve“ ved Guds Naade, at den i Evangeliet aabenbarede Guds Retfærdighed intet andet er end den, som gjælder for Gud og bestaar deri, at Gud retfærdiggjør os af Naade og idel Barmhjertighed ved Troen og forlader os vore Synder. Derom skriver han selv: „Her følte jeg snart, at jeg ganske var gjenfødt og havde fundet en vid og aaben Dør til strax at gaa ind i selve Paradis; jeg saa nu den klare hellige Skrift meget anderledes an, end jeg havde gjort tilforn. Jeg begyndte nu at agte det Ord: „Guds

Retfærdighed“ dyrebart og høit som mit allerkjæreste og dyrebareste Ord, og dette Ord af Apostelen Paulus var mig i Sandhed den rette Port til Paradis.“

Til Mærkværdighederne i dette Luthers Leveaar (1519) hører ogsaa den bekjendte Disputation i Leipzig. Den paveligsinde Hertug Georg af Sachsen, der var forurologet over Luthers uhorste Lære, som nu forkyndtes fra Wittenberg, fik bragt det dertil, at Dr. Eck, en ivrig paveligsinde Professor ved Universitetet i Ingolstadt, skulde disputere offentligt med Luther og Carlstadt, som dengang var Professor i Wittenberg, om de udbrudte Læresfridigheder. Til denne Disputation havde Eck udgivet nogle Sætninger, som vare stillede imod Luthers Sætninger mod Afladen. Luther var derfor nødsaget til at indfinde sig. Det vigtigste var her, at Luther ved denne Heilighed for første Gang var opfordret til at vise for al Verden, at Paven ikke efter guddommelig Ret var Kirkens Overhoved. Denne Paa-stand, om hvis Sandhed Luther allerede den Gang var klippefast overbevist, drog ham allerede dybere ind i Kampen, som han skulde udfjempe efter Guds Raadslutning.

I Aaret 1520 skrev Luther blandt andet den vigtige Bog „om den kristelige Frihed“, hvilken han sendte Paven, og hvori han beviste, at den kristelige Frihed har sin Grund i den hellige Daab, idet enhver døbt deri har tilsvoret den treenige Gud i alle Guds Sager Lydighed, og at derfor et døbt Kristi Lem ikke skylder at bevise Lydighed til nogen menneskelig Orden, som strider imod Guds klare Ord, og naar han viser den, sætter han derved paa Spil sin Del i Himlens Rige.

Med Skam havde Dr. Eck maattet

reise bort, efter at Disputationen i Leipzig var holdt; thi Luthers hæfse Optræden mod Pavedømmet var saa langt fra at vække Had mod ham, at den meget mere erhvervede ham blandt høie og lave, blandt lærde og ulærde, et altid større og større Antal af de ivrigste Tilhængere og Kampfæller i den hele kristne Verden. Løstende efter Høyn ilede derfor Ek til Rom; her bragte han det dertil, at Paven den 15de Juni 1520 lod udgaa en Bulle (Forordning), hvori 41 Sætninger af Luthers Skrifter vare fordømte, hans Skrifter bestemte til at opbrændes, og han selv, hvis han ikke tilbagekaldte inden 60 Dage, var fordømt som en Rjætter og sat i Bann, nemlig udelukket af Kirkenes Samsfund. Hvad denne Dom bevirkede hos Luther, derom skriver han selv paa denne Tid til en Ven: „Jeg er nu meget modigere, efterdi jeg ved vist, at Paven er aabenbart befunden at være Antikristen og (Pavestolen) Sattans Stol“.

Triumf førte Ek Bannbullen omkring i Tyskland og satte især gjennem, at Luthers Skrifter bleve brændte i Keiserens Arvelande; men i mange Egne, navnlig i Kurfachsen, blev han modtagen med almindelig Spot. Men Luther skrev nu de to berømte Skrifter: „Om Kirkenes babiloniske Fangenskab“ og „mod Antikristens Bulle“, hvori han altid klarere beviste Pavedømmets Bildfarelse og bekjæmpede det mere og mere afgjort; saaledes bekjæmpede han Læren om de syv Sakramenter, om Brødsforvandlingen i den hellige Nadvere, (Transsubstantiationen) og andet lignende. Da Luther endvidere saa, at han voldsomt, med Undertrykkelse af Sandheden, var udstødt af den romerske Kirke, besluttede han gjennem en offentlig Handling at vise Verden, hvor lidet han brød sig om sin Bannsættelse; han opbrændte

derfor den 10de November Kløften 9 om Morgenen udenfor Eksterporten ved Wittenberg, ledsaget af mange Lærde og Studenter, paa en høitidelig Maade Pavens Bulle tilligemed den hele pavelige Kirkeret. Luther fastede selv begge i Kløden med de Ord: „Fordi du har bedrøvet Herrens Hellige, saa fortære dig nu den evige Ild!“ (Jofa 7. 15). I et Skrift, som Luther derpaa lod udgaa, fremstillede han selv for Verden den Sag, som havde bevæget ham til dette Skridt, og paaviste tillige, hvilke ugudelige Sætninger der fandtes i den pavelige Kirkeret. Det hedte nemlig deri blandt andet: „Om Paven end var saa ond, at han førte utallige Mennesker i store Hobe til Djævelen, saa turde dog ingen straffe ham derfor“.

Luther vidste ret vel, hvad der var blevet hermed, og hvilken uhyre Magt han derved havde ophidset mod sig; men maatte end alle hans Venner med Forsærdelse tænke paa denne Sags Udgang, saa blev han dog selv daglig mere trostig og frimodig. Han skrev derfor til Staupitz: „Jeg har brændt Pavens Bøger og Bulle, først skjælvende og bævende, men nu er jeg mere glad derover end over nogen anden Gjerning i mit hele Liv; thi disse Bøger ere en større Pest, end jeg mente“. Denne gudelige Frimodighed skulde ogsaa snart blive sat paa Prove. Thi, da i det følgende Aar 1521 en Rigsdag skulde holdes i Worms, fik Luther Befaling fra Keiseren om at indfinde sig der, med Forsikring om trygt Leide frem og tilbage. Paa Spørgsmaalet af sin Kurfyrste, om han vilde fremstille sig der, svarede Luther: „Jeg er i ndmyg Lydighed beredt. . . . til at fremmøde paa næstkommende Rigsdag i Worms. . . . for ved den Almægtiges Hjælp saaledes at vise mig der og at forsvare mig, at man i Sandhed skal erfare,

at jeg hidtil Intet har foretaget og gjort af forbrøderst, ubetænkt og uordentlig Villie eller for timelig Vres og Bindings Skyld; men Alt, hvad jeg har skrevet og lært, det har jeg gjort efter min Samvittighed, min Ed og Pligt, som en fattig Lærer i den hellige Skrift, Gud til Lov og den almene Kristenhed til Frelse og Salighed, det hele tykke Folk til Gode, til Udryddelse af farlige Misbrug og Overtro og til Befrielse for den ganske hellige Kristenhed fra saa megen, uendelig. . . . Beføvning og Gudsbespøttelse". Og til Spalatin skrev han, at han vilde komme til Worms, om han ogsaa skulde lade sig bære derhen; thi naar Keiseren kaldte ham, da kaldte Gud ham, til Gud maatte Sagen være anbefalet; "han lever og regierer endnu, som opholdt de tre Mænd i Aldooven", og vilde han ikke opholde ham, saa var det en ringe Ting med hans Død; man kunde ikke vide, enten der af hans Liv eller af hans Død vilde fremgaa mest til Gavn for det almene Bedste eller for Evangeliet. „Her har J mit Raad og min Mening" — blev han ved — „vent Alt af mig, kun ikke, at jeg vil fly eller tilbagefalde. Fly vil jeg ikke, men tilbagefalde vil jeg endnu mindre, jaasandt min Herre Jesus styrker mig. Thi jeg kan intet Saadant gjøre uden Fare for Gudsfrygtigheden og Manges Salighed".

Luthers Venner forestillede ham meget indtrængende den store Fare, som han gif imøde og erindrede ham om Hus's Død paa Baalet. Men han svarede: „Om endog hans Fiender strax gjorde op en Jld, som rakte fra Wittenberg til Worms og op til Himmelen, saa vilde han dog i Herrens Navn fremstille sig og træde Behemot i Munden mellem de store Tænder, og bekjende Kristum og lade ham raade." — „Jeg tænker ikke at fly" — skrev han til Spalatin — „eller lade

Ordet blive i Fare, men bekjende det til min Død, saafremt Kristus vil være mig naadig og hjælpe mig". Saa trostigt og frimodigt tiltraadte han sin Reise, ledsaget af Justus Jonas og andre, og prædikede undervejs paa flere Steder under Folkets Tillob. Og skjønt Satan vilde hindre ham i at drage videre ved forskjellige Sygdomme, skjønt hans fornemste Fiender, som frygtede hans personlige Nærværelse, gjorde sig al Moie for baade paa affrækkende og paa smigrende Maade at holde ham borte fra Worms, saa blev dog den usorfærdede Troeshelt fast ved sin Beslutning. „Kristus lever" — skrev han fra Frankfurt ved Main — „derfor vil vi til Worms, trods alle Helvedes Porte og dem, som herske i Luftten". Endnu i Oppenheim modtog han et ængstende Brev fra Spalatin, der indtrængende formanede ham til ikke at drage til Worms, da hans Fiender allerede havde udsendt Rygtet om, at Luther med sine Tilhængere allerede var fordømt af Keiseren. Han svarede ham: „Dg var der endog saa mange Djævlø i Worms, som Tagsten paa Tagene; jeg vilde dog derhen".

Saa drog Luther den 16de April paa en aaben Bogn, klædt i en Munkelappe, ind i Worms. En keiserlig Herold red foran, og mere end 3000 Mennester ledsagede ham til hans Bolig, hvor strax flere Tyrster og andre hoie Standspersoner opsogte ham. Allerede den følgende Dag Kloffen fire Eftermiddag blev han fort af Rigsmarskalken gjennem den tætteste Folketrængsel paa Gaden af dem, som vilde se den usorfærdede Munk og selv havde befat Tagene, mellem Huse og Haver frem til Raadhuset. Dg just som han skulde indtræde i Raadhussalen, klappede den gamle General Georg von Frundsberg ham paa Skulderen med de Ord: „Munk! Munk!

Du gaar nu en Gang, saadan som jeg og mange andre Overster aldrig har gaaet den i den alvorligste Slagtummel, men har du den rette Mening, og er du sikker i din Sag, saa gaa kun i Guds Naam, og vær kun ved godt Mod, Gud vil ikke forlade dig!" Døren aabnedes, og Luther stod for Keiseren og Rigets Stænder. Foruden Keiseren paa sin Throne vare da tilstede: dennes Broder Erkehertug Ferdinand, 6 Kurfyrster, 24 Hertuger, 8 Markgrever, 35 Bisper, 1 pavelig og 5 kongelige Gesanter og endvidere over 200 Mænd af hoi Rang; men i Forværelset og ved Vinduene vare henved 5,000 Menneſter.

Det første Spørgsmaal, som blev rettet til Luther, var, om han erkjendte for sine de Bøger, som laa efter hinanden paa et Bord, og om han vilde tilbagekalde, hvad der var skrevet i dem. Efter at Bøgenes Titler vare oplæste, svarede han ja paa det første Spørgsmaal; men med Hensyn til det andet vigtigere Spørgsmaal, som angaar Troen og Sæligheden, udbad han sig nogen Betænkningstid. Denne blev ham tilstaaet, og han blev igjen den følgende Dag ført ind i Rigssamfundssalen, hvor han paa det Spørgsmaal, om han vilde forsvare alle sine Bøger helt igjennem, eller tilbagekalde noget, gav artigt og beskedent, men dog ogsaa med kristelig Frimodighed, Erklæring om det vistnok forskjelligte Indhold, men dog eneste Hovedindhold af hans Bøger, hvilket sidste var et Bidnesbyrd af det klare Guds Ord. „Dog" — vedblev Luther — „da jeg er et Menneſte og ikke Gud, kan jeg ikke anderledes hjælpe mine Bøger eller forsvare dem, end min Herre og Frelser har gjort med sin Lære, der . . . sagde: Har jeg talt ilde, saa bevis, at det er ondt. Har nu vor Herre, som vidste, at han ikke kunde fare vild, ikke vægret sig for at høre Bid-

nesbyrd mod sin Lære, og det endog af en simpel foragtelig Tjener, hvor meget mere skulde da ikke jeg, som er Stov og Afse, og let kan tage feil, kunne begjære og vente, at nogen vilde aflægge Bidnesbyrd mod min Lære! Derfor beder jeg ved Guds Barmhertighed Ederes Keiserlige Majestæt og Kurfyrstelige Naader, eller hvem det kan gjøre, han være af hoi eller ringe Stand, at han vilde give Bidnesbyrd, vilde overbevise mig med profetiske og apostoliske Skrifter om, at jeg har taget feil, saa at jeg derom bliver overbevist, saa vil jeg være villig og beredt til at tilbagekalde alt og være den første til at kaste mine Bøger i Ilden. Af dette tror jeg, at det fremgaar klart og aabent, at jeg noksom har betænkt og overveiet den Mod og Fare, det Væsen og den Tvedragt, som skal være opvakt ved min Lære, og hvorom jeg igaar saa haardt og stærkt blev mindet. Det er mig vistnok den største Lyst og Glæde at se, at der for Guds Ords Skyld opstaar Tvedragt og Uenighed; thi dette er Guds Ords Art, Lob og Ulykke. Derfor er det mærkeligt at betænke, hvor underlig Gud er i sine Raad og Domme, for at ikke maafte det, som Uenigheden og Tvedragten kan finde paa at lægge til, af Tillid til vor Magt og Visdom, om vi begynde med at forfølge og laste Guds Ord, maa blive til en forfærdelig Synflod af uovervindelig Fare. For dette maa der drages Omſorg, om ikke denne rosværdigste og mest ophøiede Unglings, Keiser Karls, Regjering skal tage ikke alene en ulykkelig Begyndelse, men ogsaa ulykkelig Fremgang og Udgang." (Efter at Kurfyrst Fredrik den Visse havde afflaaet at modtage Keisertronen 1519, var nemlig den unge Konge af Spanien Karl V valgt til Keiser). „Thi Gud er den, som griber de vise i deres Træstthed og omstyrter Bjerge, for de mærke det.

Derfor er det fornødent, at man frygter Gud." Dette og andet mere talte Luther paa tysk, ikke hoirosket, derimod helt igjennem beskedent, men dog med stor Frimodighed, og ganske træt endte han sin Tale, som havde været i to Timer. Men hverken forstod Keiseren det tyske Sprog tilfulde eller kunde lide det; derfor krævede han nu af Luther, at han skulde gjentage Talen paa Latin. „Men" — fortæller han selv — „jeg svædede meget, og det var meget heft for mig under al denne Tummel, og idet jeg stod der blandt Fyrsterne. Da sagde Hr. Fredrik von Thunau: „Kan I ikke gjøre det, saa er det nok, Hr. Doktor!" Men jeg gjentog dog alle mine Ord paa Latin." Dog nu forlangte man et kort og greit Svar, om han vilde tilbagefalde eller ikke. Da sagde Luther: „Efterdi Eders Keiserlige Majestæt, Kurfyrstelige og Fyrstelige Raader begjære et kort, enfoldigt og rigtigt Svar, saa vil jeg give et, som hverken skal have Horn eller Tænder, nemlig: Medmindre jeg bliver overbevist og overvunden med Vidnesbyrd af den hellige Skrift eller med aabnbare, klare og greie Grunde og Aarsager (thi jeg tror hverken Paven eller Concilierne alene, da det ligger klart for Dagen, at de ofte have taget fejl og lært hinanden modsigende), og jeg saaledes ikke med de Sprog, som jeg har anført bliver overbevist og min Samvittighed fangen i Guds Ord, saa kan og vil jeg Intet tilbagefalde, da det hverken er sikkert eller raadeligt at gjøre noget mod sin Samvittighed. Her itaar jeg, jeg kan ikke andet, Gud hjælpe mig. Amen!" Stærkt var det Indtryk, som denne kraftige og tillidsfulde Tale gjorde paa alle de Tilstedeværende; det var dog af meget forskjellige Art. De Paveligssindede vare meget opbragte over, at der var tilstaaet Luther

saa stor Frihed til offentligt at forsvare sin Lære. Disse trængte haardt ind paa Keiseren med Forestillinger om, at han ikke maatte give Luther det ham lovede Leide paa Tilbagereisen til hans Hjem, men uden videre skaffede ham tilfide som en haardnakket Rjætter; man mindede om, at man ikke havde holdt det givne Leide til Rjætterens Hus, men at han var fordømt og brændt som Rjætter. Dette blodige Raad gav fornemmelig den pavelige Gesandt Caraccioli, Kurfyrst Johan af Brandenburg og nogle spanske og italienske Raader. Under disse Forhandlinger kom det oftere næsten til blodige Optrin mellem de store Herrer; thi andre, især Kurfyrsten af Sachsen og Pfalzgreven ved Rhinen, toge sig af Luther paa alle Raader. Med Velbehag havde Kurfyrsten hørt Luther i Forsamlingen; han sagde derfor til Spalatin endnu den samme Aften med stor Glæde: „D, hvor herligt har ikke Martinus vist sig!," Og „hvilk en skøn Tale har han ikke holdt saavel paa Tysk som paa Latin for Keiseren og alle Stænder!" Den gamle Hertug Erik af Brunsvig stikkede Luther en Solofaand med Gimbeder til hans Herberge, for at han skulde vederbøge sig dermed efter denne varme Dag. Luther svarede: „Ligesom Hertug Erik idag har erindret mig, saaledes erindre vor Herre Kristus ham i hans sidste Kamp!" (Hertugen mindedes disse Ord endnu i sin sidste Stund). Keiserens Besked var: „Hvad man har lovet, det skal man holde; og om end Trofasthed ikke var at finde nogensteds i Verden, saa maatte den dog findes hos den tyske Keiser!" Han ophævede derfor ikke det givne Leide; det blev derimod endog forlænget, saa at Fyrsterne kunde vinde Tid til, om de endnu vilde forsøge i hans Navn at formaa Luther til at tilbagefalde. Al Møie

var forgjæves; Luther henviste til Gamaliels Ord: „Er dette Raad Menneſtepaafund, ſaa vil det omſtyrtes af ſig ſelv; men er det af Gud, ſaa kunne I ikke forſtyrre det.“ (Ap. G. 5, 38, 39).

Saa blev det da tilladt Luther at reiſe hjem: „Da han, uagtet ſaa mange Formaninger, ikke vilde ſe at komme til Enighed med Kirken, ſaa maatte Hans Keiſerlige Majeſtæt forholde ſig ſom et Forſvar for den katholſke Tro og befalede ham derfor i Løbet af 21 Dage under hans Beſtyttelſe, under ſikkert Leide at begive ſig hjem og undervejs hverken med Prædiken eller Skrift ophidſe Folket.“

Luther ſvarede: „Som det har behaget Herren, ſaaledes er det ſkeet; Herrens Navn være lovet!“ Han talſede nu Keiſeren og Stænderne paa det Ydmngeste og forklarede med det ſamme, at han havde intet Andet lært, „end at en Reformation efter den hellige Skrift — derom havde han ſlittigt bedet — maatte blive foretaget og bragt iſtand. . . ellers vilde han for Hans Keiſerlige Majeſtæts og for Rigets Skyld gjerne gjøre og finde ſig i Alt, Liv og Død, Ere og Stam, og aldeles Intet forbeholde ſig, uden alene det eneſte Guds Ord, at beſjende og vidne det frit.“ Saaledes reiſte han den 16de April 1521 igjen ud af Worms, idet Keiſerens Herold red foran ham ud af Staden.

Kurfyrſten af Sachſen havde beſluttet ved Luthers Afreiſe fra Worms at lade ham bringe i Sikkerhed for hans Fiender, og Luther indvilgede endelig i dette viſe Raad, ſkjønt han hellere havde udgydt ſit Blod til Vidnesbyrd om Sandheden. Saaledes blev Luther paa ſin Tilbagereiſe til Eifenach voldſomt revet fra ſine Ledſagere af nogle forklædte Mænd og ført til Slottet Wartburg, hvor han opholdt ſig i ti Maanedes, forklædt

ſom Ridder under Navn af Junker Georg. Dette vidſte i Begyndelſen alene hans fortroligſte Venner; hans Fiender ndſpredte derimod med Glæde det Rygte, at han var død. Selv ſkrev han til en Ven: „Jeg er en underlig Fange, ſom ſidder her ikke alene med min Villie, men ogſaa med Modvillie; med min Villie, fordi Herren ſaa vil have det; men med Modvillie, fordi jeg gjerne vilde være ude blandt Folket for Guds Ords Skyld.“ Dette forte Ophold paa ſit Patmos (thi ſaa kaldte han Wartburg efter Ab. 1, 9) var rigt paa vigtige Erfaringer for Luther; thi han led her ikke alene mange ſmertelige Sygdomme, men ogſaa ſvære Befymringer i Sindet; han klagede over ſin aandelige Føleſløſhed, over Mangel paa Fver i Bønnen, over Dorſthed, Soveshge og over megen anden Glendighed, ſaa at han næſten kom paa de Tanker, at Gud havde ganſte vendt ſig bort fra ham. Dertil kom endnu udvortes Stræk, gjennem hvilken Satan ſogte at gjøre ham ængſtelig, men hvilken han overvandt ved at viſe Foragt. Mærkværdig er derved hans Beſjendelſe, at ſaadanne og lignende Kors ere langt tungere at bære i Enſomhed end blandt Venner, ſom kunne opmuntre og troſte os med Guds Ord.

Man ſkulde nu tro, at denne ſaa mangſoldigt plagede Mand kun ſjelden var oplagt til anſtrængende Beſtjæftigelſer. Men hvor forbauſet bliver man ikke, naar man med et Blik betragter hans exempelloſe Driftighed! Han øvede ſig ikke alene meget ivrigt i det hebraiſke og det græſke Sprog, han prædikede ikke alene ſlittigt — nogle ſige to Gange hver Dag — for dem, ſom boede ſammen med ham, han ſkrev ikke alene en Mængde aandrige Breve til ſine Venner; men han har heller ikke i nogen Tid i ſit Liv bragt iſtand ſaa mange fortrinlige Skrif-

ter for Guds Kirke i saa faa Maaneder, som netop under sit Ophold paa Wartburg. Han overjatte hele det nye Testamente fra det græske paa det tyske Sprog, hvilket udkom i Trykken det følgende Aar og udbredtes med saa rivende Hurtighed i hele Tyskland, at, som den paveligfjendende Forfatter Cochläus til sin store Uergrelse har bemærket, selv Haandværkere og Kvinder læste det gjentagne Gange med saadan Begjerlighed, at de lidt efter lidt lærte det udenad og allerede inden saa Maaneder kunde disputere om den hellige Skrift med Præster og andre og deraf modbeniise dem. Videre udarbejdede Luther paa Wartburg den første Del af sin Kirkepostille, som indeholder Prædikener over de sædvanlige Søndags-Evangelier og Epistler fra første Søndag i Advent til Fastens Begyndelse, og afhjalp paa denne Maade et føleligt Savn, idet det dengang var fuldstændig Mangel paa gode Prædikenbøger, som i Nødsfald kunde læses for Folket i Kirkerne. Endelig forfattede han et Skrift „Om Geistelige og Kloster-Løfter“, hvilket han tilegnede sin kjære Fader; deri beviiste han grundigt af Guds Ord, at alle Løfter, som vare gjorte uden, ja mod Guds Bud og i sig selv vare umulige at holde, ikke burde fastholde og

fængsle en Kristens Samvittighed. Han viser, at ingen døbt Kristen, som har givet den hellige Treenighed et Løfte i Daaben og ved Daaben svoret til den almindelige apostolske Kirke, kan, uden Stade og Drogivelse af sin Tro og sit Løfte, i Religionens og Samvittighedsjager love og sværge en anden Noget derimod; men havde Nogen af Uvidenhed eller ved Andres Forsørelse gjort et saadant umuligt eller ukristeligt Løfte (f. Ex. frivillig Fattigdom, Uhygighed mod pavelige Forsatte, eller at forblive i ugift Stand), saa befrier Guds evige Son ham derfor og antager af Naade med Glæde den, som igjen vender sig til ham og holder ved sit første Løfte i Daaben. Da nu Luther selv efter disse bibelske Grundfætninger ikke mere har anseet sig bunden ved sin tidligere afslagne ukristelige Ed og sit Løfte, saa kunne alene de forskaste ham at have gjort Mened, som selv menedersk have brudt sit hellige Daabsløfte mod den treenige Gud paa en eller anden Vis. Medens nu Mange lastede Luther formedelsk dette Skrift om Klosterløfter, saa prisde mange Andre Gud med jublende Mund for, at han derved paa engang har befriet dem fra en saa lang Samvittigheds-Kval.

(Fortsættes).

Literatur.

Ernest Naville. Den frie Tanke. Paa Dansk ved A. S. Wilnerme-Larpen. (Særaftrykt af Maanedsskrift for udenlandsk Literatur). Schubothe. Kjøbenhavn. 1880.

Efter Forf. s egne Ord er Hensigten med denne Afhandling at undersøge, „om den frie Brug af Tanken nødven-

digtis fører til Negtelse af de overleverede religiøse Læresætninger, som kan ansees for aabenbarede.“

Forfatteren begynder med at gøre opmærksom paa, hvor lidet Erfaringen synes at have beviist den blandt Fritenkterne almindelige Paaastand, at Alle, der holde fast ved den religiøse Tro, hvori de ere

opdragne, have tilegnet sig denne rent passivt, uden selvstændig Prøvelse, og omvendt, at Alle, der have brudt med Religionen, alene derved have bevist at være frie og uafhængige Vænder fremfor de forrige. Der udvickles videre, hvorledes Menneskene, ligesaa vel i aandelig som i legemlig Henseende, vore frem fra Afhængighed til en hvis Grad af Selvhjulpethed og Selvstændighed, men aldrig til en saadan Grad, at de kunne opfylde „den frie Tantes“ Fordring, kun at antage som sandt, hvad de have faaet Visshed for gjennem egne Fornufts slutninger eller egen Erfaring. Mennesket vil altid paa alle Omraader af sin Videnskabshyrd; selv i de mest exakte Videnskaber er det en Umulighed, at hver Enkelt kan gjøre alle Beviser om igjen. Tillid til Andres Videnskabshyrd bliver derfor en ligesaa nødvendig „Grundpille“ for Menneskehedens intellektuelle som for dens moraliske Liv. Hvad vi af os selv kunne vide, vil altid kun blive en uendelig liden Del af de Kundskaber, vi kunne samle, og heraf fremgaar da, at Endemaalet for Forstandens Udvikling ikke er at gennemføre Lafontaines Grundsaetning: „Hold dig kun til dig selv“, men at lære at veie Videnskabshyrdene og anbringe sin Tillid paa rette Sted.“

Fremgaet af denne forudgaaende Prøvelse bliver Tilliden en fri i Underkastelse under den Autoritet, som den dertil har fundet værdig, og meget forskjellig fra Troenheden, der blindt overgiver sig til et tilfældigt Indtryk.

Idet Fritænkere altsaa ligesaa lidt som de Troende kunne tilegne sig sine Anskuelser uden at benytte Resultaterne af Andres Erfaringer eller Tænkning, have de ingen Berettigelse til at antage, at de Troendes Overbevisning ikke kan være fremgaaet af en ligesaa selvstændig

og ligesaa alvorlig Overveelse som deres egen. Forfatteren mener desuden, at Erfaringen ingenlunde har bevist, at Fritænkere ere mindre afhængige af Autoriteter, eller staa mere selvstændige ligeoverfor disse, end de, der holde fast ved Religionen. Blandt andet synes ham de Mæsker af unge, ubefæstede Mennesker, der, ofte uden Kjendskab til Videnskabens Elementer, i Et og Alt sværge til en eller anden formentlig videnskabelig Storheds fritænkterste System, meget mere at bevise det Modsatte. „Med hvad Ret skulde August Comte, og Häckel's Tilhængere anses for at være mere frie, end de Mænd, der ere bleve ved sin Kirkes Tro?“

Et nyt Bevis for det Tvivlsomme ved Fritænkernes Landsfrihed finder Forfatteren i den aabenbare Fordom mod Kristendommen, hvoraf en stor Del af Nutidens Fritænkere oienlyselig er bunden, idet de foragte at sætte sig ind i Beviserne for Kristendommens Troværdighed, samtidig med at de med største Iver studere sine forskjellige filosofiske Systemer.

Som Resultat af sine Betragtninger slutter Forfatteren med at udtale sin Respekt for alle oprigtig sandhedsfjægende Tænkere, til hvilket Resultat de saa komme, men vægrer sig for at gaa ind paa, at Tankens Frihed skal være „et Monopol for de negative Vænder“.

Efter Anmelderens Mening indeholder dette Skrift, hvoraf enkelte Hovedpunkter ovenfor ere gjengivne, en helt igjennem sund og fornuftig Opfatning af det behandlede Spørgsmaal og tør saa meget mere forjæne at anbefales til den norske Almenheds Opmærksomhed, som „den frie Tante“ vistnok allerede har vundet tilstrækkelig Indgang iblandt os, til at der vil være Fremtoninger nok inden vort Samfund, paa hvilke Forfat-

terens Karakteristiker og Betragtninger have sin fulde Anvendelse. Som et af de Punkter, hvor denne Anvendelse ligger nær i Dagen, vil Anmelderen minde om det store Antal, der faktisk ogsaa findes blandt os, af det Slags Mennesker, der i Kraft af at have forkastet sin Barndoms Tro anse sig for at staa høit over Andre i aandelig Uafhængighed og med medlidende Overlegenhed se ned paa, hvad de hos Anderledestænkende kalde barnagtige Illusioner, medens de samtidig med den mest kritikløse Lettroenhed underkaste sig en eller anden formentlig Autoritet i „den frie Tanke“ Rige. Der synes overhovedet nutildags, trods den bitre Forargelse, som det blotte Ord Autoritet vækker hos en stor Del af Nutidens Mennesker, at være temmelig let udfømt til at blive hyllet som saadan

paa de forskellige aandelige Omraader, naar Bedkommende blot forstaaer tilfredsstillende at omgaaes den menneskelige Forsængelighed og iagttage den Forsigtighed at lade deres Undersaatter staa i den hjære Illusion, at de selv ere overste Autoritet, ved hvis Magtfuldkommenhed og Visdom alle Andre ind- og affattes.

I Samklang med Hr. Navilles Karakteristik af „den frie Tanke“ Tilhængere mangle heller ikke vore indenlandske Exemplarer, hvad der synes at være et fælles Arksmærke for den hele Retning: den ubegrænset selvstire, hoverende Overlegenhed ligeoverfor Anderledestænkende, der ved enhver Leilighed kommer for Dagen og formentlig er karakteristisk for Bestaffenheden af Bedkommendes aandelige Frihed. (Z. i Mghl.)

En Skomagerregning.

I en smuk Egn ved Bredderne af Rhinen ligger en liden Landsby. Bagved den hæver sig en høj, steil Klippe, paa hvis Top der findes Ruinerne af et gammelt Slot. I Landsbyen er der ingen Kirke, men et vel vedligeholdt Skolehus, og i dette boede der for mange Aar siden en brav og hæderlig Skolemester.

Han havde Kone og otte Børn og ringe Indtægter. Da nu ti Mennesker, som har en god Appetit, ikke trænger til saa lidet Mad og tilmed skal klædes, saa var det ofte vanskeligt nok for Familien at slaa sig igjennem.

I det vakre Skolehus var derfor Maaltiderne stedsmeget simple og temmelig knappe; Potetes var en vigtig Ret baade til Middag og Aften og ikke med

Smør til, men blot med Salt. Ja, de levede hderst tarvelig, og blot om Søndagene kom der en Kop tynd Kaffe paa den fattige Skolemesters Bord. Baade Forældre og Børn var imidlertid friske og stærke, de smaa blomstrede ordentlig som Roser, og sjønt Familien var saa fattig, var den alligenel meget lykkelig; det var, fordi Guds Betsignelse hvilede over Huset, og der var Fred og Kjærlighed imellem Forældre og Børn. Skolemesteren var meget samvittighedsfuld i sit Kald og havde stor Ære af sin Skole, hvorfor han var en anseet Mand i Bygden og agtet og priist af sine Overordnede.

Men det hændte her, som det saa ofte hender, at den brave Skolemester trods alt dette forblev paa sin beskedne Post og med den daarlige Lønning. I tolv Aar

havde han og hans flinke Kone arbejdet strengt, men nu tiltog Mangelen Dag for Dag og andre Prøvelser ligesaa; efterhvert som Børnene blev større, tiltrængte de mere til Klæder og Skotøi, og da Udgifterne hertil blev større, maatte der igjen spares mere paa Kosten, og saa maatte der tænkes paa de ældste Børns Opdragelse.

Skolemesteren var en meget gudfrøgtig Mand, og naar hans Hjerte var tungt, gik han ind i sit Værelse og opsendte en Bøn til sin himmelske Fader, og da var han snart igjen trøstet; men han kunde ikke taale at se Taarer i sin kjære Hustrus Øine, det trykkede ham og lod ham føle Byrden saa meget tungere.

Det var i Aaret 1847, et svært Aar for fattige Folk, Høsten havde indbragt Lidet, endog Poteterne slog fejl, og den flemme Potetesydom var udbrudt. Prisen paa Fødemidler steg hurtigt. Skolemesteren havde aldrig havt flere Bekymringer end i dette Aar, det var ham næsten ikke muligt at underholde sin Familie. Efterhaanden var ogsaa hans Stomagerregning bleven saa stor, at den stakkels Mand ikke vidste, hvorledes det nogenstunde skulde blive ham muligt at betale den. Vel vilde Stomageren have ventet en Tid paa Betalingen; men i hans Hus var ogsaa Trangen stor, og derfor bad han Skolemesteren endelig afgjøre Gjælden saasnart som muligt. Der var nu mange og store Bekymringer i Skolehuset; de stod om Morgenen op med de brave Folk og gik om Aftenen tilfjængs med dem; den stakkels Kone søgte at betvinge sig saa meget som muligt for ikke ved sine Suk og Klager at gjøre Mandens Byrde endnu tungere; men om Natten, naar han var falden i søvn, kunde hun længe ligge og græde. Hendte det imidlertid, at Manden mærkede, hvor bekymret hun var, talte han saa godt og

trøstefuldt til hende, og naar han saa satte sig ned ved det gamle Pianoforte, og de begge i Forening sang sin Yndlingspsalme:

„Sørg, o kjære Fader du!
Jeg vil ikke sørge,
Ikke med bekymret Hu
Om min Fremtid spørge.
Sørg du for mig al min Tid,
Sørg for mig og Mine,
Gud almægtig, naadig blid,
Sørg for alle Dine!“

da kom der en Fred og Ro over dem og fortrosthedsfulde stuede de fremad.

Høsten kom, Lovet gulnedes, og Skovens smaa Sangere thuede hen til varmere Lande for Vinteren; da udbredtes med et den store Nyhed i Eggen, at Kongen skulde komme der. Han var meget elsket af Folket, man glædede sig inderlig til at faa ham at se, og der snakkedes nu vidt og bredt om, hvorledes man paa bedste Maade skulde tilfjendegive denne Glæde. Den Dei, Kongen skulde passere, førte ham tæt forbi Landsbøen, i hvilken vor Skolemester boede; ogsaa denne imødesaa med Glæde den elskede Landsfaders Komme, og da han gjerne paa sin Maade vilde give Majestæten dette tilfjende, saa besluttede han at skrive en simpel Velkomsthæng, som han vilde komponere en passende Melodi til, og denne skulde da Skolebørnene lære og afhænge ved Kongens Ankomst; de skulde staa under Kastanietræerne ved Siden af Landeveien. Jo mere Skolemesteren tænkte paa denne sin Plan, jo gladere blev han i den; maaste Kongen vilde synes godt om Sagen; men ialfald vilde det i Børnenes Hjerte vække en varm underfaatlig Følelse for ham.

Det var en smuk Oktoberdag, og Solen skinnede endnu varmt og oplivende. Vor Skolemester besteg en Høi bagved Landsbøen og satte sig paa en Fjeldklat, fra hvilken han havde en herlig Udsigt

over hele Egnen, og her digtede han en simpel, men hjertelig og rørende Sang; Melodien til den var snart komponeret, og saa maatte Børnene indstudere den. Efter saa Dages Forlob sang de den prægtigt og til hans store Tilfredshed. Folkene fra Landsbyen vilde gjerne være tilstede for at høre sine Børn synge og ved lydelige Hurraraab tilkjendegive sin Glæde ved at se Kongen. Saaledes var nu Alt ordnet paa bedste Maade.

Der var blot en Ting, som ofte foruroligede Skolemesteren og hans Hustru; der var næsten ikke noget helt mere af hans Støvler, endog paa Overlæderet var der store Huller, han kunde umuligt staa med disse paa ude paa Landeveien mellem alle de Menneſter og i Kongens Nærværelse. Hans Hat og Frakke var heller ikke i den bedste Forfatning; men saa blækkede de omhyggelig Frakkens Sommer, som begyndte at se hvide ud, og ligesaa de afflidte Steder paa Hatten. Støvlerne var det imidlertid ikke muligt at gjøre noget ved, og det var tvivlsomt, om Skomageren, der endnu ikke havde faaet sine Penge, vilde gjøre noget ved dem. Man maatte dog gjøre et Forsøg paa at røre hans Hjerte, og saaledes besluttede Skolemesteren at gaa til ham.

Skomageren var ingen haardhjertet Mand, han kjendte godt den Følelse, man har, naar man saa gjerne vil betale og med sin bedste Villie ikke kan, han var selv nu i stor Trang, og det var Grunden til, at han saa ofte krævede Skolemesteren. Denne viste ham sine Støvler. Den gamle graahaarede Skomager rystede paa Hovedet og sagde tilfaldt: „Jeg indser godt, at du denne Gang maa hjælpe — men naar skal jeg saa faa mine Penge?“

„Hjælp mig blot denne Gang, gode Ven“, sagde Skolemesteren. „Du ved, at vor kjære Konge kommer, jeg vil saa

gjerne tilligemed Skolebørnene synge en Sang for ham; men i disse Støvler kan og tør jeg ikke staa frem for Hans Majestæt, derfor beder jeg dig hjælpe mig ud af denne Forlegenhed, og jeg lover dig, at du om ganske kort Tid skal faa dine Penge. Sender Gud os ikke anden Hjælp, saa vil jeg sælge vor Kød for at kunne klare dig. Du ved, at jeg altid holder mit Ord“.

Han havde neppe udtalt, før en frygtelig Begt syntes at falde paa hans Bryst. Sælge Koen! Det var kun den mest bydende Nødvendighed, som havde appresset ham dette Koste. Sælge Koen! og hvad skulde der da blive af ham og Hans? Men nu havde han jo givet sit Ord, og som en ærlig Mand var han bestemt paa at holde det.

„Saa vil jeg da stole paa dig og reparere dine Støvler“, sagde Skomageren.

„Vær saa god strax at tage fat paa dem, og naar du sender mig dem, lad saa Regningen følge med, for at jeg kan vide, hvor meget jeg skylder dig“.

Dette lovede Skomageren; men skjønt den stakkels Skolemester var bleven en Bekymring kvit, gif han dog bort med et endnu tyngre Sind, og Taarerne kom ham i Øinene ved Tanken om, hvorledes det vilde gaa med dem Alle. Han vilde ikke gaa hjem med et saa trist Ansigt og bedrove sin Hustru, derfor vandrede han op til sit Yndlingssted paa Høien, og her satte han sig til at græde bitterlig. Han blev længe siddende alene med Blikket hævet mod Himmelen og trøstede sig med Psalmens Ord:

Hvorfor nedbøter du dig,
Min Sjæl, og hvorfor beuſer du over mig?
Di efter Gud, og jeg skal endnu taffe ham;
(Thi han er) mit Ansigt's megen Frelse og min Gud.

Derpaa afvaskede han Sporene af Taarerer paa sit Ansigt og vendte tilbage til sit Hjem.

Heldigvis gjorde Koen ham intet

Spørgsmaal om, hvorledes det var gaaet; hun vidste, at de var Skomageren meget skyldige; men hun saa, at han havde beholdt Støvlerne. Da hun ikke spurgte, sagde Manden intet om sit Løfte, men gik til sit Arbejde — Resten fik Herren sørge for.

Søndag Morgen, da Skolemesteren netop havde klædt sig paa for at gaa til Kirke, blev hans Stovler bragt ham, til stor Glæde baade for ham og Konen. Med dem fulgte Skomagerens Regning. Det var en underlig Skrift, og Regningen lod ogsaa høist beshynderlig:

“Item — et Par Støvler saalet (den sidste Gjæld endnu ikke betalt, men han har givet sit Ord paa at følge Koen) udgjør . . . „ Spd. 3 Mk. „ Sf. dertil den gamle

Gjæld . . . 20 = „ = „ =

20 Spd. 3 Mk. „ Sf.

men dette maa være Enden paa det, og ligesaa paa Krediten og paa min Taalmodighed. Jeg trænger selv svært til mine Penge — saaledes maa det nu være, ellers faar man sive for det.

Tobias Werner,
Skomager Mester.”

Da hans Hustru netop i dette Dieblif var i Rjøkkenet, stak Skolemesteren Regningen ned i Lommen af sin Søndagsfrakke, efter sukkende at have gennemlæst den, da han vilde skjule den for hende, hvis hun glemte at spørge derom. Dette gjorde hun, og saaledes blev Sagen ikke omtalt imellem dem.

Dagen for Kongens Ankomst spurgte hun ham, om han havde affkrevet Sangen og Melodien rigtig vakkert; thi det kunde jo være muligt, mente hun, at Kongen ønskede at faa den for senere at læse den.

„Ja, deri har du Ret, kjære Marie“, sagde Manden. „J Kvinder tænker al-

tid videre end vi Mænd.“ Derpaa udtog han af sin Skrivepult et Ark af det fineste Papir, han eiede. Først nedskrev han Moderne til Melodien, og saa føiede han Ordene i første Vers til; de andre Vers skrev han nedenunder. Det Hele var meget pent og omhyggelig skrevet. Derpaa lagde han Sangen ind i sin Skrivepult og sagde til sin Hustru:

„Husk mig nu imorgen paa, at jeg stikker den i Lommen og tager den med mig.“

Den længe imodseede Dags Morgen brød endelig frem; allerede meget tidligt var man i Landsbyen i fuld Bevægelse. Børnene kunde nu slet ikke vente, til den bestemte Time kom; fra Klokken hør om Morgenen vare disse Smaaafolk paa Benene, og Modrene fik ikke No, før de vare paaklædte. Skolemesteren var ogsaa tidlig færdig, og hans Hustru betragtede ham med en hemmelig Stolthed og Glæde; thi i hendes Dine var han idag en meget betydelig Person. Skjønt Søndagsfrakken havde gjort Tjeneste i mange Aar, saa den dog endnu noksaa pen og respektabel ud, især efter at Sommene igjen vare blevne opfriske med Blæk. Hatten var ogsaa meget brav.

Allt var beredt, og Skolemesteren holdt paa at samle den urolige Børneskole omkring sig, da hans Kone udbrød: „Kjære Frits, glem ikke at tage Sangen med dig.“

Han, hvis Hoved var saa opfyldt af Uro og Beshymring, havde sikkert glemt den; men nu tog han den hurtigt frem og lagde den i sin Frakkelomme, hvorpaa han gik ud af Skolehuset til Børnene, som allerede stod i Rækker udenfor og hilsede ham med et muntret: „Godmorgen, Skolemester!“ Han fik dem nu rigtig bragt i Orden, hvorpaa den lille Procession langsomt bevægede sig fremad, ud af Landsbyen og hen til Landeveien, henad hvilken Kongen skulde reise.

Skolemesterens Kone var ogsaa snart færdig og gik med de andre Kvinder fra Landsbhyen hen til det Sted, hvor Høitideligheden skulde foregaa. Mændene vare der allerede, og ikke længe efter stod hele Landsbhyens Befolkning i aandeløs Forventning ude paa Landeveien.

Skolemesteren ordnede derpaa Børnene og bestemte, hvilken Plads ethvert af dem skulde have under Sangen. Bagved Smaapigerne stod Konerne og de unge Piger fra Landsbhyen, indesluttede paa hver Side af Mændene og Gutterne. Foran dem alle stod Skolemesteren og Sognets Embedsmænd. Alle vare klædte i Søndagspuds, Embedsmændene i Uniformer, og det Hele tog sig rigtig godt ud.

Den ene Time forløb imidlertid efter den anden, men endnu kom der ingen Konge, dog pludselig lød der Kanonstød fra en større Landsbhy, som ikke laa saa langt borte, og nu raabte alle: „Han kommer! Han kommer!“ Børnene vare ude af sig selv og hævede sig paa Tærne saa meget som muligt, og Skolemesteren havde ondt for at faa dem til at være rolige og forblive paa deres Plads. Til sidst kom Postmesteren fra nærmeste By med løse Toiler paa en af Stum bedækket Hest og meldte, at nu kom Majestæten.

I den første Vogn, som ankom, sad Kong Frederik Wilhelm den Fjerde af Preussen; Hattene fløi af alle Hoveder, da Vognen kom nærmere, og Kongen, der saa, at en særegen Hilsen ventede ham, Noget han syntes godt om, befalede, at Vognen skulde holde.

Skolemesteren gav et Tegn og Sangen begyndte. Børnene gjorde sine Sager godt; de sang den vakre Melodi til de simple, hjertelige Ord, og Kongen, som var glad i Sang, hørte med Fornøielse paa dem, især fordi Ordene behagede ham. Neppe taug imidlertid

Sangen, før Børnene udbrod i et tredobbelst Hurra og svingede Hattene; men derpaa vinkede Kongen til Skolemesteren, som vel noget forskæffet, men dog med taalelig Værdighed nærmede sig Vognen.

„Børnene har sunget vakkert, Skolemester“, sagde Kongen, „og jeg takker dig for denne behagelige Hilsen, baade Ordene og Melodien ere imidlertid fremmede for mig, har du en Afskrift af dem ved Haanden?“

Skolemesteren bukkede dybt, stak sin Haand i Brystklommen paa sin Frakke, fremtog Sangen og overrakte den til Kongen. Hans Majestæt aabnede Papiret, læste det igennem, medens et Smil overfløi hans Ansigt. Derpaa spurgte han: „Har du længe været Skolemester her?“

„I næsten tretten Aar, Deres Majestæt“, var Svaret.

„Er det en god Post“, spurgte Kongen atter.

Skolemesteren sagde, hvor stor hans Lon var. Hvorpaa Kongen spurgte:

„Er det Alt, og kan du leve deraf?“

„Jeg har Kone og otte Børn“, svarede Skolemesteren i en sorgende Tone. En Skygge gik over Kongens Ansigt, han rakte derpaa Skolemesteren Haanden og takkede ham endnu engang.

Vognen rullede nu hurtig videre. Kongen sad taus i et Hjørne af den og gjennemlæste atter Sangen. Baade Ord og Melodi behagede ham og røbede, hvor usædvanlig begabet denne Mand var. Men Kongen havde ogsaa faaet et andet Papir, som han aabnede; det var Skomagerregningen, som var kommen ind i Sangen, uden at Skolemesteren havde nogen Anelse derom, og saaledes kom i Kongens Hænder. At det var steet ved en Feiltagelse, forstod han strax. Ved næste Station fik hans Adjutant Ordre til at overgive Regningen tilligemed Be-

talingen til Stedets Byfoged, som uderrettedes om, at han strax skulde betale den og derpaa sende Kwitteringen til Skolemesteren.

Den følgende Dags Aften sad vor Skolemester alene hjemme med sin Hustru. Børnene var allerede iseng og sov. Maanen skinnede saa klart ind igjennem Vinduet, og ved dens Lys sad Konen og strikkede, glad over at kunne spare Olien. Mandens Hjerte var tungt, og han sad og grundede paa, hvorledes han skulde faa Mod til at sige hende, hvad han havde lovet Stomageren og forberede hende paa Salget af Koen.

Da bankede det paa Husdøren.

„Hvem kan det vel være saa silde?“ sagde Konen.

„Det er mig“, svarede en Mand, som altid pleiede at bringe dem Dagens Aviser.

Skolemesteren aabnede Døren, og Manden leverede ham et Brev med de Ord: „Fra Byfogden i R—“, hvorpaa han atter gik.

Vor Skolemester traadte igjen ind i Stuen. „Et Brev fra Byfogden, hvad kan vel han ville mig?“ sagde han. Konen gik ud, hentede en Lampe, som hun tændte og satte paa Bordet. Manden brod nu Brevet og udbroød pludselig: „Er det muligt?“

Konen for forskrækket op. Hendes Dine faldt paa Stomagerens Regning, under hvilken der stod de Ord: „Modtaget med Tak. Tobias Werner.“ Hvad var dette? Hun forstod slet ikke, hvad det skulde betyde; men bevæget foldede Manden Hænderne og hævede Blikket mod Himmelen, derpaa fortalte han sin trofaste Hustru Alt, hvad der var hendt mellem ham og Stomageren, ogsaa det Lofte, han havde givet, at sælge Koen for at klare Gjælden. Saa fortalte han, at da han havde faaet Regningen med Støvlerne, havde han stuffet den ned i

Kommen paa sin Søndagsfrakke, i samme Komme, hvori han igaar lagde Sagen til Kongen. Regningen var formodentlig gledet ned i det tykke, stive Rodpapir, og han var kommen til at levere begge Papirer til Kongen. Den godhjertede Monark havde befalet, at Gjælden skulde betales, og nu sendte han ham igjennem Byfogden Kwitteringen.

Konen udbroød i Velsignelser over den elskede Konge; men hendes Egtfælle var slet ikke rigtig tilfreds; thi med Uro spurgte han sig selv: „Hvad maa Kongen tænke om mig?“

„Brød dig aldrig om det“, sagde Konen, „en saa stor Mand er meget kløgere og skønner langt bedre end Nogen i vor Klasse. Han ved godt, hvorledes det gik til med Papirerne, derfor har han betalt Gjælden, hvorfor Herren vil skjænke ham sin rigeste Velsignelse. Plag dig nu ikke længer med den Sag, men glæd dig over, hvor god Gud har været imod os.“

Hendes Ord virkede beroligende paa ham, og han sølte sig gjennemtrængt af en dyb og inderlig Taknemmelighed. Der var imidlertid bedre Ting ivente for dem; den ædle Fyrste, som fandt sin Glæde i at gjøre Godt og hjælpe, hvor han kunde, havde gjort særegne Forespørgsler om Skolemesteren og havde erholdt de bedste Vidnesbyrd med Hensyn til hans Dygtighed, Flid og Samvittighedsfuldhed, samt Bekræftelse paa, at hans Indtægter ikke vare større, end han havde opgivet. Samme Aar fik han en af de bedste Lærerposter paa den Kant af Landet, og tillige gav Kongen ham aarlig fyrgetyve Daler af sin private Kasse, og disse skulde han vedblive at faa, indtil hans yngste Barn var konfirmeret. Og alt dette havde Stomagerregningen ved Guds naadige Bistand bragt ham. Neppe var der Nogen, der velsignede den

ædle Konge mere end Skolemeesteren og hans Hustru. Deres Tillid til Herren blev ved denne Begivenhed forunderlig styrket, og ved enhver Sorg og Bekymring, som senere i Livet traf dem, holdt de altid fast ved Verset i deres Indlingspsalme :

„Sorg, o kjære Fader du!
Jeg vil ikke sørge,
Ikke med bekymret Hu
Om min Fremtid spørge.
Sorg du for mig al min Tid,
Sorg for mig og Mine,
Gud almegetig, naadig blid,
Sorg for alle Dine !“

En liden Forelæsning for Gutter om Husflidens Nytte.

Følgende Artikel i „Holmestrandsposten“ er saa tiltalende ved sin Rigsfremhed og det gode Vink, den giver baade Forældre og Børn, at den fortjener at gjengives i sin Helhed:

„Hør nu her Gutter, hvad en af Eders Venner har at sige Eder. I maa se til, medens I endnu er unge, at anvende Eders Tid til at lære og udrette noget Nyttigt. Det er utroligt, hvormeget Gutter kan lære, og hvormeget de kan udrette, naar de bare forstaa at anvende sin Tid paa den rette Maade. Giv derfor Agt paa Eders Forældre og Lærere, naar de opmuntre og formaner Eder til Flid og Arbeidsomhed. Tænk paa, at „hvad man i Ungdommen nemmer, man ei i Alderdommen glemmer“. Betænk ogsaa, at „Lediggang er en Rod til alt Ondt“. I kunne ikke anvende Eders Tid daarligere end til at løbe om paa Gader, Stræder og Dampstøvsbrygger med Skraal og Stoi. Af slige Gutter bliver oftest nøgne Gaderanglere, og tilslut usle Vertshusgjæster, ja stundom stidne, fillede Sluser og Drankere, der leve sit Liv hen i Armod, Naahed og Uksjeldom og tilsidst falde sine Medmennesker til Byrde og Besvær.

Saaledes maa ikke I stille Eder. Begynd tidligt at arbejde. Arbeidet skaffer dagligt Brød, Hus, Hjem, Klæder,

Sundhed, et tilfreds Sind og Lykke. Mange tænke, at Børn ikke burde og ikke skulde arbejde; men dette er en ganske feilagtig Tanke. Der gives mangfoldige Arbeider, som Børn kan lære at udføre, og hvormed de kan tjene mangen Skilling til Hjælp for Far og Mor, der ofte maa slide saa saart for at skaffe sine smaa det Nødvendige til Livs-Ophold. I skulde se, hvordan det er mange Steder i Udlandet. Hytterne ere smaa Fabriker, hvor Børnene med slittige Hænder tilvirke baade Legetoi og nyttige Sager, saasom Ufster, Kofte, Matter, Spaferstokke og mangfoldige andre Smaasager. Ja, der begynde Børnene tidligt at for tjene sit Brød.

I vort Land har i den sidste Tid forstandige og menneskefjærlige Mænd begyndt at tænke alvorligt over, hvor skadeligt og i alle Maader fordærveligt det er, at Gutterne opvoxe i Lediggang og Gaderangel uden at tage sig noget Nyttigt fore.

For at raade Bod paa dette Onde har man paa flere Steder — ogsaa her i Holmestrand — kofstet mange Penge ud for at skaffe Børn Leilighed til at lære at bruge sine Hænder til nyttigt Arbeide. Jeg mener, man har oprettet Husflidskoler for dem. Min Hensigt med at skrive disse Linier er der-

for nærmest den at opmuntre Eder til flittigt at benytte Husflidskolen. Tænk paa, hvor mange Penge der koster ud paa den Stole bare for Eders Skuld. Der er leiet Hus, som staa aabent for Eder; der er indkjøbt Verktøi for mange hundrede Kroner bare til Eders Brug. Man betaler Lærere, som staa og vente paa Eder, færdige til at lære Eder Noget, som I kan have Nytte og Glæde af, ja kan tjene Penge med.

Men endda ere I saa utaknemmelige, saa uforstandige, at I heller gaar og dovner Eder eller farer omkring paa Gaden med Støi og Leven end at gaa paa Husflidskolen og lære at gjøre Nytte og blive flinke Gutter. I maa sandelig bruge Fornuft og ikke længere lade Eders Plads paa Husflidskolen staa tom. Det er da høist besynderligt, at de Gutter, som gaar paa Skolen hver Dag og endda har flere Lektier at lære end I, skal have mere Lyst og bedre Tid til at gaa paa Husflidskolen, end I har. Betænk dernæst ogsaa, at det nærmest er for Eder, Arbeidsmandens og Sømandens Børn, at Husflidskolen er oprettet. De bedre og rigere Folks Børn trænge ikke saa meget til at lære Haandarbejde som I; thi I komme vel nærmest til at ernære Eder ved Eders Hænders Gjerning.

Dg nu tilslut et Ord til Eder, I

Forældre: Og saa I bør betænke, at det er en kostbar og nyttig Indretning, I slaar Brag paa, naar I undlader at sende Eders Børn paa Husflidskolen. Det er ikke uden forholdsvis store Ofre, at Skolen er kommen istand. Det vilde være meget sorgeligt, om Arbeidet og Pengene, som er lagt til denne Sag, skulde være bortkastede — vi har sandelig ikke meget at kaste bort, bare fordi Folk mangler Syn for, hvad der er til deres eget og deres Børns Bedste. Lad være, at det koster Lidt og volder lidt Møie at formaa de smaa ustadige Karle til at holde ud. Vær forvisset om, at baade I og Børnene i sin Tid skal høste Fordel deraf. Skulde det ikke glæde Far og Mor at se Gutten, som før kun har kunnet kaste Sten og gjøre Spillopper, komme hjem med et Par af ham selv halvsaalede Støvler eller med en eller anden nyttig Ting, som han selv har forarbejdet? Ja tilvisse, Forældrene vil heri se et Bevis paa, at ogsaa deres Børn en gang vil blive brugbare og arbejdssomme Medlemmer af Samfundet; de vil i sit stille Sind fryde sig over de Gøner og Anlæg, Vorherre har nedlagt ogsaa hos deres Smaa, og de vil bestyrkes i den Forvisning, at der heller ikke fattes deres Børn Midler, Udøie og Dygtighed til ved ærligt Arbejde at erhverve sit daglige Brød.

Gaader og Opgaver.

- No. 150.   Hvad har du midt i din Hat,
 Som ikke du har i din Hue?
 I hvert et Skab er det sat,
 Men aldrig i nogen Stue;
 Det findes i hvert et Fad,
 Men aldrig du har det i Kruset;
 Det findes i hver en Stad
 Dg dog ikke her i Huset.

I Vandet det være skal,
 Dog ikke i hele Jorden;
 Det er nu i hvert et Tal,
 Men dog er det ikke i fjorten.

No. 151. Two brothers wisely kept apart,
 Together ne'er employed;
 Though to one purpose we are bent,
 Each takes a different side.

To us no head nor mouth belongs,
 Yet plain our tongues appear;
 With them we never speak a word,
 Without them useless are.

In blood and wounds we deal, yet good
 In temper we are proved;
 From passion we are always free,
 Though oft with anger moved.

We travel much, yet prisoners are,
 And close confined, to boot,
 Can with the swiftest horse keep pace,
 Yet always go on foot.

Opløsning paa Gaaderne i No. 2.

No. 148: Svøjal. No. 149: In violet.

Blandinger — Nyt og Gammelt.

Oversvømmelse og Jordstjælv i Washington Territory. — Hr. Past. Sørgensen skriver til os under 17de Januar d. A. blandt Andet: Vandstanden har i Vinter været usædvanlig høi paa forskjellige Steder her. Ved Elven Stillaquamish, hvor vi bo, har ingen hvid Mand seet Vandet saa høit som en kort Tid før Jul. Ved den Heilighed havde vi 7 Tommer Vand over Gulvet i vort nylig opførte Hus, og vi maatte da finde os Plads i 2den Etage; tre Stykker Hornkøag, som vi havde, var ude i fra tre til fem Fod Vand i over 30 Timer. Midt under denne Oversvømmelse havde vi ogsaa et ganske betydeligt Jordstjælv, og alt dette bragte os den Gang i en meget ubehagelig Sindstilstand.

Nu befinder jeg mig i Portland, Oregon, og nu er Vandet her saa høit, at jeg idag ikke kan komme ud til et Settlement, hvor jeg formoder, at flere ere komne sammen og venter paa mig.

En offentlig Friisørprøve, der vakte stor Munterhed hos Tilskuerne, fandt forleden Sommer Sted i et stort Friisøretablissements Sal i Berlin efter Foranledning af de tydske Barberers 9de „Kongres“, som holdt Møde der. Kl. 3 om Eftermiddagen marscherede 87 Elever

fra de tre derværende Lærlingeskoler op i Rækker, hver med en Pafse under Armen. Efter at alle 87 Frisforelever havde taget Plads hver foran et Speil, blev der rettet en Opfordring til Publikum om at lade sig bearbejde af Eleverne, og efter nogen Tøven hylledes det at faa det tilstrækkelige Antal til at beskæftige alle de 87. Lederen, en Frisfor Kermieder, besteg et Bord, kommanderede „Frisforkappen omkring“, og dermed begyndte Forestillingen, der affkompagneredes af et Orkesters Toner. Da der var uddelt 30 Præmier til de dygtigste Elever, overrakte disse til Tak Frisforlagets Præsident, Wollschläger — en Laurbærfrands, en Hyldest, som endog afløfter tybste Blade et Udraabstegn. Derefter tog 33 Svende og 15 Principaler, der ere uddannede i „Frisforseminariet“ til Lærere i sit Fag, Plads foran Speilene for at vise, hvad Mestrene i Kunsten formaa at udføre. Efter at disse havde faaet sine „Hoveder“ at behandle, frisferede de dem i forbausende kort Tid. Ogsaa Svendene overrakte den Ikkkelige Præsident Wollschläger en Laurbærfrands. Derefter viste 22 kvindelige og mandlige Damefrisorer sin Kunst, og Forestillingen, som havde varet 3 Timer, skattede med en Tale af Wollschläger. (Mgbl.).

Antallet af Katholiker i de Forenede Stater er ifølge den sidste Opættelling voxet meget betydeligt og omfatter nu 6,143,222 Personer. Geistligheden bestaar af 67 Erkebiskoper og Biskoper, 5989 Præster. Katholikerne eie 6507 Kirker og Kapeller, 1726 Missionsstationer, 687 Kollegier, Seminarier og Akademier, 2246 Kirkeskoler (med

405,234 Elever) og 373 velgjørende Anstalter. Rundt om i Unionen reiser der sig smukke, katholiske Kirker. I New York blev der for faa Aar siden bygget en prægtig Domkirke af Marmor, og der bygges nu paa et Palads til Kardinal McClosky.

Den klassiske Tids Verker af naturvidenskabeligt Indhold ere utilgængelige i Grundsprogene for de allerfleste af dem, der nutildags har naturvidenskabelig Interesse—de ere væsentlig henviste til Oversættelser. naar de af eget Studium ville lære Fortidens naturvidenskabelige Synspunkter at kjende. Vi behøve ikke engang at tænke paa den klassiske Literaturperiode i strengeste Forstand, thi den Mængde af tilbørlig fortræffelige Arbejder, der stuldes Naturvidenskabens nyere Tid, det syttende Aarhundrede, falde ind under denne Kategori; et Verk som Newtons Principia læses ikke af mange blandt Nutidens Naturforskere, og for mange af dem, hvis Interesse for Videnskabens Resultater er større end deres Kundskab, er det vel knap nok bekendt, at der eksisterer en god tykt Oversættelse af dette Hovedværk, udgivet af Prof. Dr. J. Ph Wolfers i Berlin (1872). Vi foranlediges til disse Bemærkninger derved, at der nu er begyndt at udkomme en tykt Oversættelse af Plinius den Ældres Naturhistorie; den besjerges af Professor, Dr. Wittstein i München. Første Levering inderholder en Redegjørelse for de benyttede Kilder, der indtager temmelig stor Plads, og Begyndelsen af selve Verket. Begyndelsen lover en god og paalidelig Gjengivelse af Plinius' Arbejde.

(Danst Nat.-Tid.)

Indhold: Familien Hældringen. — Dr. Martin Luther. — Literatur. — En Stomagerregning. — En liden Forelæsning for Gutter om Husflidens Nytte. — Gaader og Opgaver. — Blandinger — Nytt og Gammelt.

E. M A T H E R,
JUSTICE OF THE PEACE,
COLLECTING AGENT.

Office over Spencers Harness Store - DECORAH, IOWA.

M. N. JOHNSON & BROTHER,
ATTORNEYS AT LAW,
M. N. Johnson,
NOTARY PUBLIC. } *DECORAH, IOWA.*

DAN. NOBLE,
SADELMAGER,
handler med
Sadler, Svøber, Bidsler etc.
Decorah, - - - - Iowa.

RUTH BROTHERS,
DECORAH, IOWA,
handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffelovne samt
Kobber- og Blikvarer, Gaardsredffaber og Verktøi, Bygningsmaterialier,
saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.
Kobber- og Blikvarer reparerer. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

☞ *Utkere af den skønne Psalme: „Hjertelig kjær, har jeg dig, Herre“,
gjøres opmærksomme paa Prof. Wieses Bog*

Lidt Psalmehistorie med Mere,

der indeholder mange vafre Fortællinger om denne Psalme. Bogen faaes
smukt indbunden hos J. L. Lee, Decorah, Iowa, for 50 Cents, i Guld-
snit 75 Cents. (Overskuddet er bestemt til et veldædiget Niemed).

J. T. RELF,
PHOTOGRAF,
handler med Kammer, Lister, Albums, Fløiels-Iudsatninger, Stereoskop-Billeder etc.
Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. ☞ *Alle mine Negativbilleder retucherer af den anerkjendt dygtige
Retuchør, Miss Emilie Christophers. Afslæg mig et Besøg. Mit Galleri er over
Montgomerys Drugstore, Decorah, Iowa.*

20de Bind af „For Hjemmet“,
indeholdende den meget interessante og lærerige Rejsefildring
Nordvest-Passagens Opdagelse,
foruden meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00.
Adresse: N. Thronsen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

PETER GJEMS,

Reisende Agent for

G. R. Montagues LaCrosse Steam Marble Works,
tegner Abonnement paa „**For Hjemmet**“. De, som tegne sig
paa hans Liste, kunne betale Kontingenten til ham.

Ældre Bind af „**For Hjemmet**“.

11te og 12te Bind (1876 I og II), 13de og 14de Bind (1877, I og II),
og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skil-
bring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“,
„Jacob Flints Reise“, „Arkimedes“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip
Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongofloden“,
„Skovstjernen“ (Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet inter-
essant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00

18de Bind, se 2den Side af Omslaget.

19de Bind, indeholdende blandt Andet „En ung Piges Historie“ og Mis-
signsberetningen „Sex Aar blandt de røde Indianere“, portofrit for \$1.00.

20de Bind, indeholdende den ualmindelig interessante og lærerige Rei-
sefildring „Nordvest-Pasagens Opdagelse“ foruden meget andet udvalgt
Læsestof, portofrit for \$1.00; alle 5 Bind for \$4.00.

☞ Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Oктаafider, Titel-
blad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: R. Thronsdjen,

Dr. 14, Decorah, Iowa.

To Søstre, en Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hefter af „**For
Hjemmet**“) portofrit for 25 Cts.

Adresse: R. Thronsdjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

For 10 Cents

sendes portofrit et Hefte, indeholdende

„**To ældgamle Sange fornnyede**“,

nemlig **Solvtalvisen** og **Den gylde ABC** 8 for 50 Cts., 20 for
\$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: R. Thronsdjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

RUDOLPH & SON,
Apothekere og Boghandlere,

Decorah, Iowa.

Lægemidler tilberedes samvittighedsfuldt efter Lægers Recepter.

Iver Larsen
følger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Stovler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
Steyers Bygning ved Siden af Winnesheit House.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre- Læge.
Decorah : : Iowa.

Philip Ashton eller den nye Robinson,
Martyren i St. Andrews, Jacob Flints Reise, Elisabeth, en dansk Fortælling,
Skoostjernen (Missionær Fjeldstedts Ungdomshistorie) — alle disse og flere
mindre Fortællinger samt meget andet interessant Læsestof findes i 9de Uar
gang (15de og 16de Bind, 24 Hefter) af „For Hjemmet“, der sendes porto-
frit til hvilkensomhelst Adresse i de For. Sta'er og Canada for \$2.00.
Adresse: R. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Ny Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slaags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti-
ders billigste Priser. Reparationer udføres.

Ligklister hæves paa Lager. Begravelser bejrges.

Nogle Rest-Exemplarer af
Socrates's Forivarstale ved Platon
samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tiisam-
men portofrit for 35 Cents.

Adresse R. Thronsjen, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. **DECORAH, IOWA.**

Fem Bind af „For Hjemmet“,

nemlig 15de, 16de 18de, 19de og 20de.

(Urgangen 1878, sidste Bind af 1879, samt Urg. 1880), hvilket tilfammen udgjør 60 Hefter eller 1820 Sider med udvalgt og afværlende Læsestof samt Titelblade og Registre, sendes portofrit for \$4.00.

Adresse: **A. Thronsen,**
Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherst Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedes) og for en Termin i Forhold. Kost billig.

Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohr, Northfield, Minn.

P. E. Haugen,

— Gier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamakee Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at eppedere alle Ordres med kort Varsel. Jeg har sitret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Insription feikfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret D^{hr}. Harvey Miller og Julius Rosenheimer. ~~~~~ P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføiet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udvælger, tilligemed Ordre og Insription samt nærmest Feragt-Office.

P. E. Haugen.